

ESCALADORA FEMINISTA

A high-angle photograph of a woman rock climbing a grey, textured rock face. She is wearing a bright orange helmet, a light blue tank top, and black leggings. Her climbing harness is visible, with various ropes and gear attached. She is positioned in the center of the frame, with her hands and feet gripping the rock. The background shows a lush green forest and a valley below. The overall scene is one of outdoor adventure and physical challenge.

**L'ESCALADA CATALANA
DES DE LA PERSPECTIVA
DEL GÈNERE**

En aquest treball de recerca es realitza una anàlisi de l'escalada catalana des de la perspectiva del gènere; és a dir, una anàlisi crítica d'un esport tradicionalment masculí i poc conegut per la majoria de gent. L'objectiu és veure de quina manera l'afecten les desigualtats de gènere. Per fer-ho, a la primera part s'expliquen els conceptes teòrics sobre l'escalada que cal conèixer per entendre el conjunt del treball, com les diferents modalitats que hi ha. A la segona part, la pràctica, s'analitzen dos aspectes diferents que després es relacionen: les dades, que proporcionen la perspectiva quantitativa, i les entrevistes a quatre escaladores en actiu, que aporten la dimensió qualitativa a través de l'experiència i les opinions de cadascuna d'elles.

En este trabajo de investigación se realiza un análisis de la escalada catalana desde la perspectiva del género; es decir, un análisis crítico de un deporte tradicionalmente masculino y poco conocido por la mayoría de gente. El objetivo es ver cómo le afectan las desigualdades de género. En la primera parte se explican los conceptos teóricos sobre la escalada que hace falta conocer para entender el conjunto del trabajo, como las diferentes modalidades que existen. En la segunda parte, la práctica, se analizan dos aspectos diferentes que más tarde se relacionan: las cifras, que proporcionan la perspectiva cuantitativa, y las entrevistas a cuatro escaladoras en activo, que aportan la dimensión cualitativa a través de su experiencia y opiniones.

In this research project we will be able to see an analysis of Catalan climbing from a gender-based point of view, in other terms, a critical analysis of a quite unknown and traditionally masculine sport. Its main aim is to see how gender disparity affects this sport. To begin with, some basic theoretical concepts about climbing are explained and clarified, such as the different modalities existing, in order to ensure the full comprehension of the project. Moving forward, there is a more practical part, where two related aspects are analysed: data, which provide the quantitative view and interviews to four climbers, which complete the project with a qualitative dimension by them sharing their personal opinions and experiences.

Agraeixo l'ajuda i el suport de la meva tutora de treball,
professora del departament d'Humanitats i
Ciències Socials.

Moltes gràcies a les persones que han destinat una part del
seu temps a contestar les meves preguntes.

Als meus pares, per haver-me fet descobrir la muntanya
des de ben petita.

A totes les que han obert traça, amb esforç i valentia, i ens
han motivat a tantes d'altres a seguir la seva petjada.

Índex

1. Introducció.....	3
1.1. Justificació.....	3
1.2. Hipòtesi.....	5
1.3. Objectius.....	6
1.4. Metodologia.....	6
2. L'escalada.....	7
2.1. Què és?.....	7
2.2. Modalitats.....	7
2.2.1. Escalada sobre roca.....	9
2.2.1.1. Escalada esportiva.....	9
2.2.1.2. Escalada en bloc.....	12
2.2.1.3. Psicobloc.....	13
2.2.1.4. Escalada en solitari.....	13
2.2.1.5. Escalada tradicional.....	13
2.2.1.7. Escalada en grans parets (<i>Big wall</i>).....	17
2.2.1.8. <i>Dry-tooling</i>	17
2.2.2. Escalada sobre gel.....	17
2.2.3. Escalada mixta.....	19
2.2.4. Escalada sobre resina.....	19
2.3. L'escalada a Catalunya.....	19
2.3.1. Orígens i evolució.....	19
2.3.2. Actualitat.....	23
2.3.2.1. CEC (Centre Excursionista de Catalunya).....	25
2.3.2.2. FEEC (Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya).....	25

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

3.	L'escalada catalana amb perspectiva de gènere.....	31
3.1.	Apunts històrics.....	31
3.2.	Presència actual i evolució dels darrers anys.....	36
3.2.1	Àmbit federatiu.....	36
3.2.1.1.	Programa <i>Dona i esports de muntanya</i>	41
3.2.2.	Àmbit competitiu.....	43
3.2.3.	Grups d'alt nivell.....	43
3.2.4.	Àmbit professional.....	47
3.2.5.	Àmbit extra oficial.....	49
3.3.	Testimoni d'escaladores en actiu.....	51
3.3.1.	Anàlisi de l'entrevista a Marta Palou.....	52
3.3.2.	Anàlisi de l'entrevista a Toni Roy.....	54
3.3.3.	Anàlisi de l'entrevista a Diana Calabuig.....	57
3.3.4.	Anàlisi de l'entrevista a Mònica Serentill.....	60
3.4.	Anàlisi comparativa dels testimonis.....	62
4.	Conclusions.....	67
5.	Bibliografia i web grafia.....	70

1. Introducció

1.1. Justificació

Des del primer moment en què vaig començar a pensar en el treball de recerca, vaig tenir clar que el tema estaria relacionat amb les meves aficions més importants: la muntanya i, concretament, l'escalada. Són aspectes rellevants de la meua vida, ja que des de ben petita la família me'ls ha fet descobrir, respectar i estimar.

Tot i això, la muntanya i jo no sempre hem tingut una relació fàcil i agradable. Una relació que comença quan encara sóc a la panxa de la meua mare (que va escalar fins els 7 mesos d'embaràs), continua fins avui i estic segura que durarà molts més anys. Així doncs, la muntanya i jo hem passat per diferents etapes. La primera, de la qual només en tinc bons records, es podria caracteritzar per la inconsciència, ja que era quan els pares m'arrossegaven on ells anaven i jo, a causa dels pocs anys que tenia, no em plantejava si m'agradava o no fer el que fèiem. Com que la majoria de les vegades anaven amb amics que tenien fills d'edats similars a la meua, ens dedicàvem simplement a jugar de manera creativa (amb joguines, elements naturals, o bé sense res) per passar l'estona, mentre els pares i les mares escalaven. Durant aquesta etapa devia tenir el primer contacte amb la roca i l'escalada, tot i que no puc concretar quan.

A mesura que em vaig anar fent gran, però, em vaig anar cansant de fer sempre el mateix, que era anar cada cap de setmana a escalar. A més, els meus pares es van separar, cosa que feu que la gent amb qui sortíem canviés i la meua germana i jo ja no tinguéssim un grup d'iguals amb qui relacionar-nos. Com més grans ens fèiem, més costava que volguéssim sortir a la muntanya i, al veure que ens negàvem rotundament a fer-ho, els pares van anar abandonant l'idea. Llavors vam començar a fer altres activitats, activitats que nosaltres devíem considerar «normals» per les nenes de la nostra edat. Tot i això, a l'estiu seguíem anant de vacances a la muntanya i ens trobàvem amb unes altres nenes escaladores de qui ens vam fer molt amigues, cosa que ens va generar un cert interès per l'escalada.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Finalment, al cap d'uns anys, em vaig relacionar amb un noi escalador que em va fer redescobrir tot el que els meus pares m'havien anat ensenyant durant aquells anys i la meva visió sobre la muntanya va canviar notablement. Vaig començar a valorar tot el que comporta practicar l'escalada i la motivació i l'agraïment cap als meus pares va començar a créixer, i avui ho segueix fent.

Actualment, l'escalada és una activitat bàsica en la meva vida i sempre que puc vaig a la muntanya perquè és on em sento «lliure», viva, plena i connecto amb el paisatge i la naturalesa. Hi vaig amb persones molt diferents i de totes les edats i, bàsicament, practico escalada esportiva i escalada clàssica (a les muntanyes de Prades, Montserrat, el Pirineu, etc.). Formo part de l'AAEET, l'entitat excursionista de Valls, i de la FEEC, la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya. Per últim, afegeixo que durant aquests últims anys, el meu pare, que és tècnic i guia d'escalada, ha esdevingut un referent «esportiu» per mi, ja que és qui m'ha transmès més coneixements.

En segon lloc, volia anar més enllà i analitzar aquestes aficions des d'un punt de vista crític, el qual respon a les meves inquietuds polítiques i socials. Considero que, gràcies al feminisme, tinc la capacitat de qüestionar i qüestionar-me moltes de les actituds i prejudicis que hem interioritzat com a persones a través del procés de socialització, començant pel que m'envolta i m'afecta més directament. Durant aquest procés (principalment en la socialització primària o abans de néixer) se'ns etiqueta (i ens etiquetem), en funció de les nostres característiques físiques, com a nens i nenes o homes i dones, sempre basant-nos en el sistema binari¹ que imposa el patriarcat². Aquesta classificació fa que existeixin uns rols de gènere molt forts i difícils d'eliminar que determinen el que ens agrada i el que fem, així com l'educació que rebem i la vida que tindrem.

¹ Sistema que classifica les persones segons el sexe i l'orientació sexual en dos únics gèneres, el masculí i el femení, i que exclou les persones no binàries.

² “Organització social o política en què l'home ostenta el màxim poder i la màxima autoritat i la dona hi queda supeditada”, segons TERMCAT.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Fets com aquests i el què en deriva són estudiats per la perspectiva de gènere, que és, segons el TERMCAT, la “consideració de les diferències entre homes i dones en un àmbit o una activitat determinats, amb l'objectiu de reflexionar-hi per trobar línies d'acció que permetin resoldre les desigualtats”.

És per això que vaig decidir intentar analitzar el món de l'escalada amb perspectiva de gènere, per combinar l'afició més important que tinc actualment amb els ideals polítics dels quals estic més convençuda.

1.2. Hipòtesi

Tal com he explicat a la justificació, aquesta hipòtesi neix a partir de la meva afició més important i de la voluntat d'analitzar-la des del punt de vista que em representa, que és la situació de les dones. Encara que, com he dit, no estigui d'acord amb la classificació binària de les persones en què es fonamenta la societat, en aquest treball m'hauré de basar en ella perquè no existeix altra classificació en l'àmbit oficial de l'escalada.

Així doncs, la pregunta que em plantejo és:

A Catalunya hi ha menys dones que homes que practiquen l'escalada? Si és així, a què es deu? Aspectes com la maternitat hi influeixen? Quin paper hi juguen els rols de gènere? Hi ha igualtat en el món de la competició?

Responent a aquesta hipòtesi espero resoldre una de les qüestions que es planteja la perspectiva del gènere aplicant-la al que fa referència a l'escalada, que és en quina mesura la organització patriarcal del món, i la condició femenina i masculina que genera, facilita i impedeix a dones i homes satisfer les seves necessitats vitals, les seves aspiracions i donar sentit a les seves vides.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

1.3. Objectius

- Conèixer l'escalada catalana amb profunditat: les modalitats que inclou, la història i la situació actual
- Descobrir la història de les escaladores catalanes
- Analitzar des de la perspectiva del gènere el món de l'escalada a Catalunya: veure quina presència hi tenen les dones i com s'hi reflecteixen les desigualtats de gènere

1.4. Metodologia

Aquest treball es divideix en dues parts: la teòrica i la pràctica. La teòrica consisteix en una introducció a l'escalada catalana en general on la metodologia que faig servir són fonts bibliogràfiques com diccionaris d'esports, llibres i documents sobre escalada, articles, les pàgines web de la FEEC i la FEDME, etc. La part pràctica es basa en l'anàlisi de l'escalada catalana amb perspectiva de gènere, per la qual cosa utilitzo metodologia quantitativa i qualitativa. Recopilo dades oficials de la FEEC, consulto documents, articles i vídeos i entrevisto persones d'entorns diferents per conèixer de primera mà el seu testimoni, valorar les seves vivències i poder extreure conclusions.

Pel que fa a les imatges, en la mesura del possible, són fotografies on aparec o fetes per mi, fet que dona un toc personal al treball i mostra la meva experiència, que també és un punt important.

2. L'escalada

2.1. Què és?

Trobar una única definició que expliqui en què consisteix l'escalada és gairebé impossible, ja que aquest esport inclou moltes modalitats que l'entenen de maneres ben diferents. Segons l'Enciclopèdia Catalana, l'escalada és l'“acció d'ascendir per un indret difícil, de pregona verticalitat, utilitzant els quatre membres per a progressar”. Si consultem un diccionari d'esports com el Diccionari general de l'esport del TERMCAT, trobem la següent definició: “muntanyisme consistent a progressar per una superfície més o menys vertical de roca, neu, glaç o material sintètic utilitzant totes quatre extremitats i, generalment, tècniques d'encordament i equipament especial, com ara cordes i piolets”. Aquesta és lleugerament més completa que la primera, ja que parla dels diferents medis on es pot practicar. Tot i això, no sempre s'ascendeix per un indret difícil i en cap de les dues definicions es parla de la força mental que, sovint, costa més d'aconseguir que la física.

2.2. Modalitats

Dins de l'escalada existeixen nombroses modalitats que responen a diferents maneres de pensar i de fer amb orígens diversos. Es poden classificar segons l'estil (lliure, artificial i combinat), el medi (roca, gel, mixt, resina...), l'objectiu, el lloc (interior, exterior)... A continuació, classifico els diferents tipus d'escalada segons el medi, havent diferenciat els estils i explicant les modalitats que inclouen aquests. A més, com que són activitats diferents, el material que s'utilitza i la graduació de la dificultat també varien.

Per conèixer les diferents modalitats d'escalada que es poden practicar hem de saber diferenciar entre els estils que hi ha, que són el lliure i l'artificial.

- Escalada lliure

L'escalada lliure és l'estil que consisteix en progressar per la roca únicament utilitzant la força, les habilitats físiques i mentals, l'equilibri i la tècnica adequada;

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

és a dir, sense ajuda (lliure) d'elements externs al propi cos. Les disciplines sobre roca en què es fa servir aquest estil són les següents: l'escalada esportiva, el bloc, l'escalada en solitari, el *psicobloc*, l'escalada tradicional, el *dry tooling* i l'escalada en grans parets o *big wall*. En les que es necessita corda, la persona que escala ho pot fer amb la corda per baix (de primera) o amb la corda per dalt (de segona o en *top rope*). Tot i això, el mètode que es considera vàlid és el primer, ja que es progressa per la paret de manera més autònoma.

- Escalada artificial

A diferència de l'escalada lliure, s'utilitza la tracció directa sobre els ancoratges per progressar. Aquests ancoratges poden ser fixes (vies equipades) o flotants (vies en què la persona que escala s'ha d'auto protegir). A més, per facilitar la progressió, s'utilitzen unes petites escales portàtils anomenades "estreps".

Estrep. Font: goma2.net

Les assegurances que es fan servir per superar un llarg d'artificial desequipat poden ser les següents: ganxos, àncores, *friends*, tascons, ploms, tacs de fusta, falques...

Ganxo. Font: goma2.net

Per graduar la dificultat es té en compte si el llarg està equipat o no. Si ho està, es valora la inclinació de la paret i, en funció d'això, es gradua des de l'A0e fins l'A3e (la "e" indica que està equipat). A continuació, tenim una taula amb els detalls de cada graduació d'escalada artificial equipada:

Grau	Explicació
A0e	Per progressar només es necessita posar una cinta a l'assegurança.
A1e	És vertical però es necessiten els estreps per progressar.
A2e	Tram desplomat on es necessiten els estreps.
A3e	Tram molt desplomat o sostre, on també es necessiten els estreps.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Si el llarg no està equipat, es valora la caiguda que hi pot haver si falla una assegurança, l'exposició, la precarietat de les assegurances i el que costa posar-les. Per això, la graduació de la dificultat varia notablement:

Grau	Explicació
A0	S'utilitzen les assegurances fixes o flotants per a progressar.
A1	Col·locació no gaire difícil de les assegurances. Perill baix en cas de caiguda.
A2	Assegurances delicades, perill de caiguda curta poc perillosa.
A3	Dificultat per a col·locar les assegurances tot i que acostumen a suportar el pes.
A4	Elevada dificultat de col·locació dels punts de progressió. La caiguda pot ser perillosa.
A5	Les assegurances són de molt mala qualitat, cosa que, en cas de caiguda, pot causar la mort.
A6	En cas de caiguda, cap assegurança aguanta; és a dir, el perill de mort de les persones integrants de la cordada és molt elevat.

- Escalada combinada

L'escalada combinada és aquella que combina l'estil lliure i l'artificial. Normalment apareix en vies de diversos llargs on no tot el recorregut es pot fer en lliure ja que la dificultat és elevada.

2.2.1. Escalada sobre roca

Les modalitats que trobem en l'escalada sobre roca són les següents:

2.2.1.1. Escalada esportiva

Aquesta disciplina busca la màxima dificultat de moviments, cosa que requereix entrenament i preparació prèvia.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Jo practicant escalada esportiva a Siurana.
Font: fotografia de Roger Rovira

Les zones on es practica acostumen a ser relativament accessibles i les parets no han de ser necessàriament molt altes; les vies d'aquesta modalitat normalment tenen entre 20 i 40 metres de llargada, tot i que també poden tenir diversos llargs. Cada zona es divideix en sectors on hi ha vies de diferents graus, cosa que està ressenyada a la guia corresponent o en aplicacions. A Catalunya tenim una gran varietat de llocs on practicar escalada esportiva. Alguns dels mes populars es troben a les muntanyes de Prades (Siurana, la Mussara, Arbolí, la Riba, Montblanc...), a la província de Lleida (Santa Linya, Oliana, Collegats, Camarasa, Santa Ana, Àger...), etc.

La dificultat de les vies ve determinada per diferents factors: la inclinació de la paret, la mida i la forma de les preses per agafar-se, la separació d'aquestes, els punts de repòs i el nombre total de moviments. A partir de la combinació d'aquests aspectes, segons el sistema de graduació de cada país, s'estableix un grau per a cada via. A Espanya es fa servir el sistema francès: nombres naturals seguits per les lletres a, b o c, i el signe + per a especificar dificultats intermèdies. El grau més fàcil és el primer (I), que seria caminar per un terreny pla i que no es considera escalar. Després vindria el segon (II), el tercer (III), que es pot considerar "grimpar", el quart (IV), que ja és escalar, el cinquè (V, V+), el sisè, que és on es comencen a fer servir les lletres per especificar (6a, 6a+, 6b, 6b+, 6c, 6c+), el setè (7a, 7a+, 7b, 7b+, 7c, 7c+), el vuitè i fins al 9b+, el màxim grau assolit fins ara, tot i que ja es parla d'alguna via de 9c. Aquests graus no són del tot objectius, només orientatius, ja que poden variar segons l'any que es va obrir la via, la persona que ho va fer, la zona, l'estil...

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Les vies d'escalada esportiva estan equipades amb unes assegurances fixes separades per pocs metres que poden ser ancoratges mecànics (vulgarment coneguts com *xapes*) o químics. Per poder baixar, a dalt de tot hi ha una *reunió*, que són dues assegurances fixes unides habitualment amb una cadena de la qual penja una anella o un mosquetó de seguretat, lloc per on passem la corda.

Ancoratge mecànic.
Font: blog Curro González

Ancoratge químic. Font: blog Curro González

Reunió. Font: escaladaextrema.webcindario.com

El material adequat seria el següent: peus de gat, talabard, cintes exprés, corda simple, casc, magnesi, un dispositiu automàtic per a assegurar (per exemple, el *gri gri*) i un mosquetó de seguretat com a mínim.

Peu de gat. Font: lasportiva.com

Talabard. Font: blackdiamond.com

Cinta exprés. Font: blackdiamond.com

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Corda. Font:
materialdeescalada.com

Casc. Font:
blackdiamond.com

Mosquetó de
seguretat. Font:
petzl.com

GriGri 2. Font: petzl.com

Bossa de magnesi. Font:
charkodesigns.com

2.2.1.2. Escalada en bloc

L'escalada en bloc o el *búlder* (de l'anglès *bouldering*) consisteix en escalar blocs de roca de poca alçada buscant la màxima dificultat de moviments.

L'alçada de les roques no fa que sigui perillós i, per tant, no hi ha assegurances fixes ni se'n necessiten de cap altre tipus. Per això, el material que es fa servir són els peus de gat, el magnesi i un matalàs (*crash pad*) per parar les caigudes i evitar lesions.

Crash pad de 104 cm x 122 cm x 9 cm. Font: barrabes.com

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

La dificultat es gradua amb el mateix sistema que l'escalada esportiva tot i que el mateix grau és més difícil en aquesta modalitat.

Algunes de les zones més conegudes de Catalunya on es practica són El Cogul (Lleida), Savassona (Vic), el Clot d'en Goda (la Riba) i Cavallers (vall de Boí).

2.2.1.3. Psicobloc

Aquesta modalitat consisteix en escalar sense corda ni cap tipus d'assegurança sobre una superfície d'aigua (mar, riu, piscina, embassament...) la qual para les caigudes. El material que es necessita és el magnesi i els peus de gat i la graduació de la dificultat es fa igual que l'escalada en bloc.

2.2.1.4. Escalada en solitari

Aquesta disciplina, tal com diu el nom, consisteix en escalar de manera solitària. La persona que ho fa s'assegura a ella mateixa amb dispositius específics que permeten escalar i, alhora, assegurar-se.

Dins d'aquesta disciplina trobem el **solitari integral**, que consisteix en escalar sense cap tipus d'assegurança ni protecció i exigeix un gran control de la ment i un alt risc. Les persones que el practiquen acostumen a escalar grans parets d'aquesta manera i, algunes, porten un paracaigudes a l'esquena per si cauen.

2.2.1.5. Escalada tradicional

L'escalada tradicional és aquella que té com a objectiu superar una paret només amb assegurances no fixes, flotants, sense expansions. Això fa que el nivell de compromís i el perill augmentin considerablement, ja que hem de tenir imaginació per col·locar assegurances flotants al lloc adequat o inventar-ne de noves aprofitant elements naturals.

Aquestes assegurances flotants poden ser les següents:

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

- Tascons: falques metàl·liques lligades amb un cable d'acer que s'encasten dins de fissures o forats concrets. A l'extrem restant del cable es posa una cinta exprés, lloc per on passem la corda. Hi ha diferents models i mides, dels quals destaquen el tascó simple i el tascó excèntric. Per retirar-los de la roca es fa servir un ganxo lleva-tascons ja que pot ser difícil treure'ls.

- *Friends*: encastadors mecànics que es poden posar i treure amb una sola mà gràcies a les peces mòbils unides amb

Joc de tascons. Font: barrabes.com

una molla que els formen. A l'anella de cinta que hi ha a la part de baix, tal com es veu en els de la fotografia, és on es col·loca la cinta exprés per on passa la corda. Hi ha diferents mides que permeten una bona protecció a molts tipus de forats i roques.

Friends. Font: blackdiamondequipment.com

- Tricams: assegurança que, mitjançant un sistema de palanques, queda travada dins d'esquerdes o forats on, per exemple, no es pot posar un tascó o un *friend*. També hi ha una gran varietat de mides que s'adeqüen a les diferents formes de la roca.

Tricam col·locat en una fissura. Font: Joan Olivé

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Pel que fa a les assegurances naturals, podem utilitzar ponts de roca, merlets, savines, arbusts, arbres...

Merlet aprofitat com a punt d'una reunió. Font: Joan Olivé

Reunió en un pi. Font: fotografia pròpia

Aquesta modalitat s'acostuma a fer servir per realitzar vies de diversos llargs, per la qual cosa és necessari l'ús de dues cordes, aparells per assegurar amb doble corda (*reverso*, ATC...), mosquetons i cintes llargues per fer la reunió, vagues d'ancoratge per lligar-s'hi... a part del material de seguretat personal.

Reverso. Font: goma2.net

Vaga d'ancoratge personal. Font: goma2.net

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

2.2.1.6. Escalada clàssica

Sovint es defineix igual que l'escalada tradicional, però pel que fa a les assegurances hi ha una variació. En aquest tipus no només es fan servir flotants, sinó que també les assegurances fixes que hi ha a la paret. Poden ser burils, tacs auto perforants (*spits*), cargols d'auto expansió (*parabolts*), claus, tacs de fusta...

Clau. Font: mountcala.com

Tros de fusta utilitzat com a assegurança. Font: blog.josetxu.com

Aquesta modalitat d'escalada, igual que la tradicional, pretén escalar vies de diversos llargs sortint per dalt un cop assolit el cim. Això implica un cert grau de compromís ja que, molts cops, la única manera de baixar és arribar a dalt.

En els dos tipus es pot combinar l'estil lliure i l'artificial. A Catalunya es practica a molts llocs com, per exemple, Montserrat, Terradets, Vilanova de Meià, Montsant, Collegats, Mont-Rebei, els Ports de Beseit, els Pirineus...

Maira Ros escalant a Montserrat, a la via *Electric Ladyland* a la Paret de l'Aeri. Font: fotografia pròpia.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

2.2.1.7. Escalada en grans parets (*Big wall*)

Consisteix en escalar parets de gran alçada, fet que normalment (tot i que no sempre) requereix passar més d'un dia escalant i fent vida a la paret, dormint en hamaques preparades i remuntant tot el material necessari.

Pel que fa a la graduació de la dificultat, a més del grau en lliure o artificial que exigeix la via, es valora l'exposició (temps que es passa a la paret, aproximació, qualitat de les assegurances...).

A Catalunya es practica a Montserrat i al Congost de Mont-rebei, entre d'altres.

2.2.1.8. *Dry-tooling*

L'escalada en *dry-tooling* és una disciplina relativament nova i minoritària que consisteix en escalar parets de roca utilitzant piolets i grampons, material necessari per a l'escalada en gel o mixta. En aquestes parets hi acostuma a haver forats per poder col·locar els piolets i altres elements com ara troncs. Un dels llocs de Catalunya on es practica és Roda de Ter.

2.2.2. Escalada sobre gel

Segons la FEDME, es considera escalada sobre gel "tota aquella ascensió sobre formacions gelades en muntanyes o en cascades de gel que per la seva

dificultat i perill requereix l'ús d'equipament especial com grampons i piolets".

A nivell personal, el material que es necessita són unes botes rígides i impermeables, grampons, piolet, casc, roba impermeable i un talabard.

Grampó. Font: petzl.com

Piolet. Font: petzl.com

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

A nivell de seguretat, necessitarem una corda especial per a gel i neu, un dispositiu per assegurar, claus (es claven al gel i serveixen d'assegurances), mosquetons, cintes exprés...

La dificultat es gradua amb un número de l'1 al 7 precedit per les lletres WI (Water Ice) si la cascada és de gel de fusió (només es forma a l'hivern) o per AI (Alpine Ice) si el gel és permanent. Els números indiquen la inclinació de la via

- 1: inclinació de 50° en neu o 35° en gel.
- 2: inclinació de 70° en neu o 50° en gel.
- 3: inclinació de 80° en neu o 70° en gel.
- 4: inclinació de 75-85° en gel, quasi vertical.
- 5: inclinació de 85-90° en gel, requereix bon nivell físic i tècnic.
- 6: inclinació de més de 90°, desplomat, durant tot el llarg i sense descansos.
- 7: molt desplomat, molt delicat i difícil de protegir.

A Catalunya, un dels llocs on es formen cascades de gel a l'hivern és a Cavallers (vall de Boí), on trobem la cascada "Islandis", o al Pedraforca.

Cascada *Islandis*. Font: oscarclimb.blogspot.com.es

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

2.2.3. Escalada mixta

L'escalada mixta és aquella que combina trams d'escalada en roca i d'escalada en gel o neu. A Catalunya, es pot practicar al Pirineu, ja que és on es troben les condicions adequades i necessàries.

2.2.4. Escalada sobre resina

Entenem per escalada sobre resina aquella que és sobre un medi artificial: els rocòdroms, que acostumen a fer-se servir per entrenar o per dur a terme competicions. En aquests espais, que poden ser interiors o exteriors, es poden practicar diverses modalitats d'escalada: esportiva, bloc, *psicobloc*, *dry-tooling* i, fins i tot, existeix alguna via llarga equipada amb preses de rocòdrom i alguna instal·lació per practicar l'escalada tradicional.

2.3. L'escalada a Catalunya

2.3.1. Orígens i evolució

L'escalada catalana deriva de la tradició excursionista que, des de la Renaixença, ha estat present a Catalunya. Per tant, per entendre com va néixer aquest esport que està en constant evolució al nostre territori, cal conèixer els antecedents. A partir de la recopilació d'informació de diverses fonts, ja que no hi ha un document específic que expliqui la història de l'escalada catalana, he resumit els orígens i l'evolució d'aquest esport a Catalunya.

L'any 1876, coincidint amb el moviment de la Renaixença a Catalunya i el Romanticisme a Europa, es creà l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques, amb el fi d'investigar tots els aspectes científics, literaris i artístics de Catalunya que mereixessin atenció. Ho va fer Josep Fiter amb quatre participants més que tenien l'objectiu de formar una entitat pública i legalitzada per emprendre una tasca cultural per redreçar Catalunya. Àngel Guimerà i Jacint Verdaguer es van sumar a la iniciativa des del primer moment. El 1878, nous personatges clau de la cultura catalana com Miquel Utrillo, Santiago Rusiñol i Francesc Maspons es van incorporar al moviment seguint les dues tendències,

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

culturals o esportives, que es manifestaren separatament durant 13 anys i que van aportar un positiu esperit de superació.

El 1891, un cop passats aquests anys, es va crear el Centre Excursionista de Catalunya (CEC) amb Antoni Rubió com a president, que digué el següent: «El catalanisme científic vol parlar en català; els excursionistes ens han obert el camí». Aquest nou organisme va néixer a partir de l'objectiu de ser una continuació de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques i d'unir les entitats culturals i esportives que, fins llavors, havien actuat separatament. El moviment excursionista estava profundament lligat amb la voluntat de recuperació de la llengua i cultura catalanes. Un exemple pràctic per veure-ho és que el desembre d'aquest mateix any, al local del CEC, es van dur a terme conferències a càrrec de Pompeu Fabra, entre d'altres, sobre la proposta de les normes ortogràfiques i ordenació de la llengua catalana que són vigents actualment. Durant aquest any també es posà en marxa l'edició mensual del butlletí del CEC, on es posava de manifest la gran tasca de l'excursionisme com a missió i com a suplència cultural i científica. Entre els anys 1903 i 1906, es va organitzar i celebrar el I Congrés Internacional de la Llengua Catalana, on es van reunir representants de les cultures mediterrànies. L'any 1907 es va fundar l'Institut d'Estudis Catalans el president del qual era Antoni Rubió, l'expresident del CEC.

A partir del 1908, el CEC s'organitzà en seccions i una d'elles fou la Secció d'Esports de Muntanya, on es va copsar la popularitat de l'alpinisme i dels esports de neu, que ja es relacionaven internacionalment en concursos, assemblees i congressos. L'any 1911, Lluís Estasen es va incorporar al Centre, on s'inicià en l'excursionisme. Va aprendre les tècniques d'alpinisme (corda, piolet i grampons), que després introduiria a Espanya, a través d'immigrants alemanys i austríacs vinguts a Barcelona després de la I Guerra Mundial. Al cap de deu anys de practicar l'excursionisme, s'inicià en l'escalada i protagonitzà la primera escalada moderna d'un cim de Montserrat escalant el Gorro Frigi l'any 1920 i també al Pedraforca, per la via Estasen a la cara nord l'any 1922. Durant

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

els anys següents va escalar nombroses agulles de Montserrat com l'Eco Superior i els Flautats (1922), la Botera del Gra i el Frare Gros (1924) i la Torta i l'Agulla als Ecos (1927). D'altra banda, protagonitzà la primera ascensió hivernal al Pedraforca (1919) i a la Pica d'Estats (1924), i el 1922 aconseguí la primera ascensió nacional amb esquís a l'Aneto. Així doncs, Lluís Estasen va esdevenir pioner en la pràctica de l'escalada, l'alpinisme i l'esquí de muntanya, i l'escalador més destacat de les dècades dels anys 1920 i 1930.

El 1935, membres del Centre Excursionista de la Comarca del Bages dels quals destaca Jordi Panyella ("Pany") aconseguiren la Mòmia de Montserrat. El mateix any, Josep Costa, Josep Boix i Carles Balaguer, de l'Ateneu Enciclopèdic Popular, van escalar per primera vegada el Cavall Bernat.

Després de la Guerra Civil, que havia aturat quasi totes les activitats esportives, es van crear les primeres seccions d'escalada de diferents entitats excursionistes. El 1940 es fundà el Grup d'Alta Muntanya (GAM) del Club Muntanyenc Barcelonès; el 1941, el Grup Especial d'Escalada (GEDE) del Club Excursionista de Gràcia; el 1942, el Centre Acadèmic d'Escalada (CADE) del Centre Excursionista de Catalunya; i el 1947, la Secció d'Alta Muntanya i Escalada (SAME) de la Unió Excursionista de Catalunya. Aquests grups de les entitats excursionistes que es dedicaven únicament a l'escalada van aconseguir moltes primeres ascensions, vies que actualment porten el seu nom (GEDE, GAM, CADE...), i també van realitzar expedicions importants. A banda de voler formar un grup destacat d'alpinistes, la seva finalitat també era formar noves persones escaladores per evitar accidents. Aquests van ser les primeres seccions d'escalada i alta muntanya que es van crear dins les entitats excursionistes, les quals es troben a Barcelona. Fora de la ciutat també se n'havien creat, com el Club Alpí Manresà (CAM) del Centre Excursionista de la Comarca del Bages l'any 1936, el Terra i Mar (TIM) de l'Agrupació Excursionista de Sabadell. L'existència d'aquests grups va fer millorar la tècnica, el material i va crear un esperit de competició sana entre ells, sempre mantenint, però, la unió. Montserrat va ser un indret molt important i freqüentat pels escaladors

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

d'aquesta època, ja que el l'accés al Pirineu i als territoris de frontera estaven limitats per la Guardia Civil. Cal destacar el paper que hi va tenir el TIM, ja que, durant els anys 50, van començar a obrir les vies visualment més lògiques a les grans parets (Paret de l'Aeri, Diables, Patriarques, Sant Jeroni, Ecos) assolint dificultats de IV grau.

Durant els anys 60, es millorà el material i la xarxa de comunicació, fet que va permetre les escalades a tota la zona del Pirineu i les primeres repeticions de vies importants als Alps. Pel que fa a la millora del material, es generalitzà l'ús de micropitons i burins, es van començar a utilitzar les cordes de niló, que eren molt més segures, i les botes amb soles *Vibram*. Josep Manuel Anglada, Francesc Guillamon i els germans Cerdà van desenvolupar un paper important durant aquests anys.

Pel que fa a la dècada següent, els anys 70, l'escalada es va popularitzar gràcies a l'augment del nivell adquisitiu de la classe treballadora, que va permetre que tothom tingués accés a l'escalada en roca. L'escalada artificial es va desenvolupar molt, assolint un alt nivell. També es va popularitzar l'ús de l'arnès, es disposava de claus de molts tipus, van començar a aparèixer els primers encastadors i es va fer el pas de la bota rígida al peu de gat. L'any 1977 s'obre la CADE a Mont-Rebei, a la paret d'Aragó. Cap a finals d'aquesta dècada també es van formar grups d'escalada destacats: els Pirates, actiu entre el 1976 i el 1979, o el Grup Cavall Bernat, creat el 1978 i liderat per Josep Barberà. Els Pirates va ser el primer grup que va trencar amb la manera d'entendre l'escalada que hi havia fins aquell moment. Eren d'esperit contestatari i anaven al marge de la dinàmica dels clubs, on per ser soci s'havia de presentar un currículum esportiu i ser avalat per algun membre. Tenien les idees ben clares: volien escalar ràpid i fer rècords de temps, alhora que forçaven el grau de vies poc repetides i s'entregaven per a escalar. Alguns d'ells van ser Miquel Arcarons, Armand Ballart, Antonio García Picazo, etc. L'any 1976, José Rodríguez i Antonio García van obrir la via Valentín Casanovas a la Paret de l'Aeri, via de

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

molta elegància i dificultat que avui en dia és una de les més mítiques de Catalunya, fet que marcà un punt d'inflexió.

Durant els anys 80 es va produir un gir molt important en l'escalada catalana: per influència europea, s'introduí el concepte de l'escalada lliure. Les seccions d'escalada dels centres excursionistes van entrar en crisi ja que les persones escaladores es van començar a agrupar en grups informals allunyats de la federació. Algun d'aquests grups, influenciats clarament pels Pirates, foren els *Exploited* o els *Triniclimb*. En ells, com en totes les etapes de l'escalada, es veia reflectit el context social i polític d'aquests anys: la voluntat i possibilitat d'alliberar-se de tot i provar coses noves (drogues, etc.). L'escalada es trobava en constant evolució: el grau en lliure augmentà ràpidament fins al 8è i l'artificial, fins a l'A5, el més difícil fins aquell moment, amb l'ascensió de Santi Llop a la via *El mirall impenetrable*. També va ser l'època en què es van organitzar les primeres competicions.

La dècada dels 90 és la continuació d'aquesta evolució que començà entre els 70 i els 80. La dificultat cada cop és més elevada, s'assoleix el 9è grau en lliure a través de l'escalada esportiva ja que apareixen nous mètodes i assegurances per equipar les vies. Les persones escaladores catalanes van assolir èxits internacionals en les competicions. D'altra banda, l'escalada en gel també es va popularitzar i va adquirir un bon nivell tot i les condicions climatològiques generalment adverses per a la formació d'aquest al territori català.

2.3.2. Actualitat

L'actualitat de l'escalada a Catalunya es pot explicar com una continuació d'aquesta evolució esmentada a l'apartat anterior i que no s'atura: cada cop és més popular en totes les seves disciplines i formes. A principis del segle XXI es començà a massificar l'ús dels rocòdroms per entrenar, tendència que cada cop és més habitual, i la pràctica d'escalada esportiva a zones concretes. Aquesta massificació a la muntanya per practicar la modalitat esportiva està produint problemes relacionats amb el medi ambient i la gestió de residus a causa d'una

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

falta de consciència i respecte per part d'algunes persones. On es veu més clara aquesta problemàtica és als llocs amb fama internacional, com Siurana o Margalef, on, durant la temporada d'hivern, arriben persones escaladores d'arreu.

Aquesta massificació no només es produeix en l'escalada esportiva, sinó que totes les modalitats estan experimentant una expansió considerable. Les modalitats amb més practicants són l'escalada en bloc i l'esportiva, tot i que cada cop més gent practica via llarga, sobretot equipada. L'escalada en gel i el *dry-tooling* també estan creixent.

Pel que fa a l'ús dels rocòdroms, cal destacar que és un fet que està en constant evolució. A banda dels espais de la FEEC, cada cop més particulars i empreses es dediquen a oferir aquest servei juntament amb altres activitats que contribueixen a una millora física que permet millorar en l'escalada, com per exemple les classes de ioga. Els rocòdroms que formen part de la FEEC o del CEC són els

Monobloc, rocòdrom a Reus. Font: extret de Tripadvisor

de les agrupacions excursionistes de cada poble o ciutat, que pertanyen en una d'aquestes entitats. A banda d'aquests, també hi ha els de particulars, que són petites empreses, com el Monobloc de Reus, Cal Mico de Girona, Freebloc de

Climbat Foixarda. Font: extret de diario.es

Barcelona, Boulder Indoor de Lleida, Ingravita d'Igualada, La Bauma de Vilafranca... A més, a les ciutats més grans també trobem rocòdroms de grans empreses com Climbat, la qual inclou la sala Slab de Reus, sales a Barcelona, Badalona, Granollers i, fins i tot, fora de Catalunya, del territori espanyol i d'Europa.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Tot i això, també hi ha rocòdroms alternatius a les empreses i entitats excursionistes que ofereixen serveis similars, sense treure'n benefici econòmic i oberts a tothom. Acostumen a ser centres socials ocupats i algun exemple és Kan Kolmo de Girona, Can Batlló a Barcelona o Cal Suís a Esplugues.

Rocòdrom de Can Batlló. Font: extret de canbatllo.org

Aquesta classificació dels tipus de rocòdroms, a part de mostrar la varietat que existeix, permet observar que hi ha diferents realitats darrere de cada un. És a dir, l'escalada és una activitat estesa a tots els nivells de la societat que, a banda del component esportiu, destaca pel seu esperit social i d'oci, ja que gent diversa s'agrupa per practicar-la i es creen vincles entre aquesta.

2.3.2.1. CEC (Centre Excursionista de Catalunya)

El Centre Excursionista de Catalunya és una entitat esportiva i cultural fundada l'any 1876 que compta amb uns 4.500 socis i 7 refugis. Està organitzat per seccions que duen a terme un ampli ventall d'activitats i sortides esportives i culturals. Disposa d'una biblioteca, cartoteca i arxiu fotogràfic amb un dels fons documentals de muntanya més importants d'Europa.

L'Escola de Muntanya i Guies del CEC ofereix cursos de formació i guiatge professional per als socis i públic en general.

2.3.2.2. FEEC (Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya)

La Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC) o la Federació Catalana d'Alpinisme i Escalada és l'òrgan que agrupa les entitats excursionistes de Catalunya, els ofereix serveis i representa l'excursionisme català davant de qualsevol organisme públic i privat.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Pel que fa a la seva història, cal dir que el moviment excursionista va néixer molt lligat amb l'associacionisme català de finals del segle XIX, que acollia les diferents tendències culturals, esportives i nacionalistes. El primer club que es va crear a l'estat espanyol va ser el Centre Excursionista de Catalunya (CEC) l'any 1876. Des de llavors, el moviment ha passat per diferents etapes a causa de la dictadura i la guerra civil, que el van afectar greument. Tot i així, les entitats que quedaven van ajudar a recuperar les altres.

Si parlem de xifres, l'any 2016 la FEEC estava formada per 431 clubs i entitats excursionistes, 39.888 (durant el que portem de 2017 ja s'ha arribat a les 40.000) persones amb carnet federatiu, 71.000 membres de clubs excursionistes, 12 representacions territorials, 21 refugis de muntanya, 11.000 quilòmetres de senders senyalitzats i més de 450 instructors titulats a l'Escola Catalana d'Alta Muntanya (ECAM). A banda de tot això, la FEEC publica cada dos mesos la revista *Vèrtex* que, amb una mitjana de 32.000 exemplars per número, és la revista d'esports més llegida en català.

La junta directiva està formada per Jordi Merino (president), Lluís Simó (vicepresident primer), Josep Casanovas (vicepresident segon), Miquel Fernández (vicepresident tercer), Carme Delgado (secretària), Josep D. Balagueró (tresorer) i Antoni Massagué (director tècnic esportiu).

Segons informen a la pàgina web, els seus òrgans tècnics es dediquen a àrees específiques en coordinació amb les entitats excursionistes, segons les demandes i necessitats d'aquestes: calendari de competicions, reglaments, jornades, preparació d'equips de competició, entre d'altres. Són els següents: l'Escola Catalana d'Alta Muntanya (ECAM), el Comitè Català de Campaments, el Comitè Català d'Escalada Esportiva, el Comitè Català d'Esquí de Muntanya, el Comitè Català de Marxes, el Comitè Català de Ral·lis d'Alta Muntanya, el Comitè Català de Refugis, el Comitè Català de Senders, el Comitè Català de Curses de Muntanya, el Comitè Català de Descens de Barrancs, el Comitè Català de Natura i el Comitè Català de Raquetes de Neu.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Les seves àrees organitzatives són la d'Entitats, la d'Administració i Econòmica, la de Territori, la de Formació, la Tècnica Esportiva i la de Comunicació i Màrqueting.

També s'organitzen estades per a joves de les diferents modalitats que engloba la Federació, en aquest cas destacaríem les d'escalada (de 14 a 17 anys), on es practiquen les diverses modalitats d'escalada en roca; les hivernals (de 14 a 17 anys), on es donen nocions d'alpinisme; les d'alpinisme (de 15 a 19 anys), que són a Itàlia i es realitzen amb joves d'altres països; i les dels Alps (de 18 a 25 anys), on es practica l'escalada en roca, en gel i mixta.

Dins de la FEEC trobem grups d'alt nivell, entre els quals hi ha el Centre de Tecnificació d'Alpinisme de Catalunya (CTAC), el Centre de Tecnificació d'Escalada Esportiva de Catalunya (CTEEC) i la Selecció Catalana d'Escalada Esportiva. Els dos últims van dirigits a l'entorn competitiu.

- El CTAC fou creat l'any 2001 amb l'objectiu de donar l'oportunitat de practicar alpinisme i millorar la formació als joves i, així, establir un grup d'alt nivell de nois i noies. Les premisses a partir de les quals es treballa són quatre: entrenament bàsic i de potenciació de les qualitats físiques i motrius, entrenament i formació en tècnica, estratègia i tàctica de les diferents disciplines de l'alpinisme (escalada en roca, escalada en gel, escalada mixta i esquí), entrenament i millora de les capacitats psicològiques específiques necessàries per dur a terme activitats alpinístiques d'alt nivell i, per últim, col·laboració perquè l'esportista s'organitzi de forma que el seu entrenament i la seva activitat esportiva no malmeti la relació social en el seu entorn, ni afecti el seu rendiment escolar o professional. Per formar-ne part cal superar unes proves d'accés, havent enviat el currículum esportiu i la documentació necessària prèviament i havent superat la preselecció. La convocatòria s'obre cada tres anys, de manera que l'equip definitiu és fix durant les tres següents temporades. Les proves consten d'un test aeròbic (esquí de muntanya), un de força, una prova d'escalada esportiva, una d'escalada d'autoprotecció i una d'escalada en gel. Per tant, els requisits mínims

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

que es demanen per poder entrar són: tenir una bona condició física en general, un grau consolidat d'escalada esportiva de 6c com a mínim, un grau consolidat d'escalada d'autoprotecció de 6a com a mínim i una mínima experiència en escalada en gel, neu i esquí. A més, l'edat ha d'estar compresa entre els 18 i 25 anys pels nois i entre els 18 i 30 per les noies i s'ha de disposar de la llicència federativa. Les últimes proves que es van realitzar foren a principis de l'any 2017 i, actualment, l'equip està format per dotze esportistes, quatre dels quals són noies. Es sol fer una concentració mensual que dura un cap de setmana on es practiquen les diferents modalitats que inclou l'alpinisme. Els tècnics actuals són Roger Cararach i Adrià Chueca.

- El CTEEC es va crear l'any 1997 amb l'objectiu principal de preparar esportistes joves del territori català per les competicions, (autonòmiques, estatals i internacionals) en les modalitats d'escalada esportiva i escalada en bloc. Els membres del grup segueixen un programa d'entrenament planificat i orientat a obtenir el millor rendiment, en funció de les seves característiques (nivell tècnic i físic en el moment d'ingrés) i del calendari de competicions de cada temporada. De manera més concreta, els objectius es poden explicar en sis punts: formar escaladors esportius, planificar, optimitzar, sistematitzar i controlar el procés d'entrenament en els seus 4 àmbits (tècnic, estratègic, psicològic i de la condició motriu), garantir un procés d'entrenament significatiu i conscient, crear hàbits esportius saludables, fomentar l'esperit d'equip i la cohesió del grup i fomentar l'intercanvi d'informacions entre tècnic i escaladors. És un grup que cada any pot canviar, ja que anualment hi ha un període d'inscripció i no cal fer cap prova específica per formar-ne part, simplement es necessita formar part de la FEEC i competir. Actualment, està format per dotze joves, sis dels quals són noies. El tècnic que se'n fa càrrec és David Gambús.

- La Selecció Catalana d'Escalada Esportiva inclou les persones que competeixen, les quals varien cada temporada. Aquestes, juntament amb les del CTEEC, participen en competicions catalanes, estatals i internacionals. Les modalitats que inclouen són l'escalada esportiva, l'escalada en bloc i, menys

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

sovint, el *psicobloc*. En l'àmbit català, les competicions que es realitzen són la Copa Catalana d'Escalada de Dificultat, la Copa Catalana d'Escalada en Bloc, el Campionat de Catalunya d'Escalada de Dificultat, el Campionat de Catalunya d'Escalada en Bloc i el Campionat de Catalunya d'Escalada de Velocitat. Les categories en què es divideixen els participants són les següents:

Sub-12	femení masculí	Els participants hauran complert com a màxim l'edat de 11 anys abans del 31 de desembre de l'any que es celebri la competició
Sub-15	femení masculí	Els participants hauran complert com a màxim l'edat de 14 anys abans del 31 de desembre de l'any que es celebri la competició
Sub-18	femení masculí	Els participants hauran complert com a màxim l'edat de 17 anys abans del 31 de desembre de l'any que es celebri la competició
Absoluta	femení masculí	Els participants hauran complert com a mínim l'edat de 18 anys abans del 31 de desembre de l'any que es celebri la competició
Veterans	femení masculí	Els participants hauran complert com a mínim l'edat de 40 anys abans del 31 de desembre de l'any que es celebri la competició

Font: FEEC - Reglament Oficial de Competicions d'Escalada Esportiva

A nivell estatal es realitzen les mateixes competicions però s'hi afegeix el Campionat d'Espanya de Paraescalada de Dificultat. Les categories que hi ha són les següents:

Juvenil B	Sub-16	femenina masculina	Deportistas que tengan cumplidos 12 años el día de la competición y que como máximo cumplan 15 años entre el 1 de enero y el 31 de diciembre del año de la prueba
Juvenil A	Sub-18	femenina masculina	Deportistas que cumplan 16 y/o 17 años entre el 1 de enero y 31 de diciembre del año de la competición
Junior	Sub-20	femenina masculina	Deportistas que cumplan 18 y/o 19 años entre el 1 de enero y 31 de diciembre del año de la competición
Absoluta		femenina masculina	Deportistas que cumplan como mínimo 16 años en la fecha de celebración de la competición

Font: FEDME-Reglamento de Competiciones de Escalada

A nivell internacional, la federació que autoritza i controla les competicions és la IFSC (International Federation of Sport Climbing). Les categories que hi ha són

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

les mateixes que les de les competicions estatals. Organitza el Campionat d'Europa, el Campionat Juvenil d'Europa, la Copa d'Europa, la Copa Juvenil d'Europa i el Campionat de Paraescalada d'Europa, a més d'altres competicions regionals. A partir dels Jocs Olímpics de Tòquio del 2020 l'escalada hi formarà part sent considerada esport.

3. L'escalada catalana amb perspectiva de gènere

“Desde la perspectiva del género, el deporte sigue siendo una actividad más masculina que femenina, suscita más interés entre los hombres que entre las mujeres”. En general, encara que a poc a poc sembla que es vagin produint canvis, tal com explica Guillem Turró (2016:91-99), l'esport és una activitat més masculina que femenina. És aquesta idea la que permet enllaçar els diferents punts d'aquest treball, relacionant-la amb l'esport concret de l'escalada. Per tant, un cop explicada la part més tècnica i esportiva de l'escalada, analitzo les diferències de gènere que hi ha dins d'aquest món, tant de manera quantitativa com qualitativa. D'una banda, analitzo les dades sobre la quantitat de persones escaladores i, de l'altra, l'experiència explicada per escaladores actives per veure com es compleix el següent en l'escalada, fet que comenta Guillem Turró (2016:91-99) :

“Tal y como explican los sociólogos, es imposible entender estas disimilitudes sin tener en cuenta que hombres y mujeres proyectan en el deporte valores y pautas de comportamiento que han interiorizado durante el proceso de socialización. (...) Esto significa que las mujeres conectan en menor medida con un modelo deportivo estrechamente vinculado con unos valores tradicionalmente considerados masculinos: la competitividad, ser el mejor o tener éxito”.

Fent referència al segon paràgraf, també es veurà, al llarg d'aquestes pàgines, en quina mesura l'escalada desprèn aquesta mena de valors i quins són els que transmet en les seves diferents modalitats.

3.1. *Apunts històrics*

Per entendre la presència que tenen actualment les dones en l'escalada catalana, cal mirar enrere i veure quan es van començar a introduir en aquest món, ja que va ser més tard que els homes i de manera minoritària. No explico detalladament tota la seva història ja que m'estendria molt i la recerca que hauria d'haver fet hagués estat molt més intensa, perquè no he trobat gaire informació, per no dir gens, sobre elles. Tot i haver consultat la biblioteca del CEC, tan sols

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

vaig trobar un article relacionat amb el tema. Sí que hi ha informació sobre les escaladores catalanes, és clar, però es troba de manera desordenada i dispersa, ja que s'ha fet algun documental, entrevistes, articles, biografies... Per tant, els apunts històrics que faig estan formats, bàsicament, per les escaladores més destacables de cada època i una breu explicació de les activitats que van dur a terme, veient així l'evolució que han fet com a col·lectiu.

Em centro especialment en la figura de Maria Antònia Simó, pionera de l'escalada catalana, perquè fa un anàlisi dels comportaments dels homes i les dones a la muntanya i parla de la baixa presència de dones escaladores. Deia el següent al recull de números de la revista *Montaña* publicats durant els anys 1958-59, en un article titulat *Alpinismo Femenino* (1958-59:409):

“Por primera vez en la historia alpina, hemos visto la organización de una expedición absolutamente femenina y de gran envergadura, ya que se trataba de nada menos que de alcanzar un pico de 8000 del Himalaya.

Si bien en nuestro país el hecho de cordadas femeninas no existe, allende nuestras fronteras son ya desde hace años frecuentes las ascensiones o escaladas totalmente efectuadas por miembros del sexo débil”.

Parlava d'una expedició formada per dones franceses, belgues, angleses, suïsses i hindús i comentava que, “Dada mi afición a la escalada, a las ascensiones de calidad y mi afán de corretear por la montaña, he tomado desde la primera noticia como algo mío esta expedición, por lo que de todo corazón he deseado una franca victoria a sus componentes” i afegia que “Este sentimiento de solidaridad estoy segura ha sido compartido por todas las mujeres”. La seva visió és interessant en aquest punt ja que explica que a Catalunya i Espanya no hi havia cordades únicament femenines, fet que podria estar provocat per la baixa presència de dones escaladores i la seva situació social. Tot i això, deia que, a poc a poc, com en tots els àmbits de la societat, la situació de la dona estava canviant i que, aquesta, s'havia fet respectar i havia merescut més

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

consideració per part dels homes. Aquesta millora, però, havia comportat l'aparició d'algun problema, tal com explicava al mateix article (1958-59:410):

“Ello ha creado, empero, un nuevo problema, principalmente en las escaladas mixtas. Él no quiere ver en ella a la gentil compañera, sino a un camarada más, pero en realidad –cómo dice Micheline Morin en el capítulo *Alpinisme galant* de su libro *Encordées*–, él se considera a si mismo siempre un buen alpinista y a ella, una debutante. (...)

Toda esta bella visión masculina se viene abajo, cuando se invierten los papeles, pues en general el amor propio masculino se acomoda mal en el papel de segundo de cordada, tras una mujer”.

L'anàlisi que feia sobre aquest aspecte la destacable escaladora Maria Antònia Simó serveix per veure com, al llarg de més de cinquanta anys, ha evolucionat la situació de la dona –i, per tant, les diferències de gènere– en aquest esport.

Maria Antònia Simó i Andreu (Barcelona, 1915-2007) fou una pionera de l'escalada i l'alpinisme català que va esdevenir un referent de compromís i divulgació de la muntanya. L'any 1492 va ingressar al CEC, on va col·laborar en l'organització i la direcció de la Secció de Muntanya, cosa que també va fer amb el CADE. Va fer d'instructora d'escalada en diversos cursos organitzats per aquestes entitats i va aconseguir primeres ascensions absolutes, nacionals i femenines a llocs com el Pedraforca, Montserrat, el Pirineu, Picos de Europa... L'any 1960, juntament amb Olga Carreras, va protagonitzar la primera ascensió el cim aranès del Tuc des Hennes (de les dones).

Carme Romeu (Barcelona, 1920) també és considerada una de les pioneres de l'escalada a Catalunya. Va fundar el Club Muntanyenc Barcelonès ja que els altres clubs, en un principi, no acceptaven dones. L'any 1941 va protagonitzar la primera ascensió femenina al Cavall Bernat, com també va fer al Gat del Pedraforca, a la cara N del *Vignemale* i al Mont Perdut.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Després vindria Eli Vergés (Barcelona, 1939), casada amb Josep Manuel Anglada, que va dur a terme nombroses escalades, algunes de les quals foren primeres ascensions femenines, en zones com Riglos, Ordesa o Montserrat. La presència de les dones a la muntanya no estava gens normalitzada; en una entrevista del canal *NómadaTV* explica que quasi sempre era la única dona al grup amb qui escalava i que en algunes primeres ascensions femenines que havia aconseguit, com que eren vies difícils, les persones que les coneixien deien que fins que una dona no les escalés, no deixarien de ser-ho. També va ser la primera dona en participar en una expedició fora d'Europa.

Aquestes dues últimes escaladores comentades són protagonistes del documental *Encordades*, que tracta sobre el paper de les dones en l'escalada catalana i on apareixen escaladores de diferents generacions, fet que fa que es vegi l'evolució al llarg dels anys i demostra la importància dels passos que van fer les generacions anteriors.

Una figura molt important és la de Mònica Verge (Barcelona, 1958), ja que va ser la primera dona de l'estat espanyol en assolir el cim d'una muntanya de més de vuit mil metres, el Cho Oyu (1989), juntament amb Magda Nos. Va ser deu anys després del primer vuit mil espanyol, que va ser l'Annapurna, a mans de Pons, Anglada i Civis. Pocs anys enrere, el 1984, també va protagonitzar juntament amb Meri Puig, Carme Magdalena, Lídia Riera, Esperança Capella i Carme Melis, la primera expedició íntegrament femenina de l'estat espanyol. En una entrevista publicada a la revista *Vèrtex* número 243 i que es troba en línia, explica que el fet de ser una expedició només formada per dones quan van anar al Cho Oyu va dificultar el finançament, ja que no trobaven patrocinadors perquè moltes empreses no creien en les seves possibilitats.

A continuació, Anna Masip (Barcelona, 1960), també destacà. Va ser instructora de l'ECAM i es centrà, sobretot, en l'escalada en roca. Algunes de les vies que va escalar són la GAM del Bisbe a Montserrat o la Rabadá-Navarro al Naranjo de Bulnes.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Una altra escaladora amb una àmplia trajectòria és Mònica Serentill (Lleida, 1965), que també es centrà en l'escalada en roca ja que en els seus inicis l'escalada en lliure i esportiva començava a agafar força. Va destacar tant en escalada esportiva, com en via llarga i també en escalada en grans parets a Yosemite, entre d'altres. Apareix en algun episodi del programa de TVE *Al filo de lo imposible*, com per exemple un dedicat a les Gorges del Verdon (França), on les protagonistes són ella i una amiga seva escalant.

Sílvia Vidal (Barcelona, 1970) és la màxima exponent catalana de l'escalada en grans parets i l'escalada artificial. Ha realitzat ascensions importants i obertures a Catalunya, Espanya, Europa, i arreu del món, entre les quals cal destacar la repetició en solitari de la via *Principado de Asturias* al Naranjo de Bulnes, activitat que fou reconeguda amb el Piolet d'Or de la FEDME. Ha obert diverses vies en solitari arreu, entre les quals hi trobem *Un pas més* (530m, A4/A4+) al pic Xanadu, a Alaska, que és l'última que ha obert (2017).

Ester Sabadell (Barcelona, 1976) també destaca en aquesta dècada. Va formar part de l'equip d'*Al filo de lo imposible* i ha realitzat tres vuit mils. A més, destaca en l'escalada en roca, majoritàriament en via llarga.

Anna Ibáñez (Barcelona, 1976) va destacar en el món de la competició i l'escalada esportiva. Va guanyar els campionats d'Espanya d'escalada esportiva els anys 1990 al 1992. A la copa del món d'escalada esportiva va quedar sisena l'any 1991 i setena el 1990. Va deixar d'escalar aviat.

Marieta Cartró (Barcelona, 1981) destacà en escalada esportiva i escalada de competició. El 2014 va encadenar una via de 8b+ i ha guanyat nombroses competicions.

Helena Alemán (Barcelona, 1985) també destaca en escalada esportiva i escalada de competició. Ha aconseguit encadenar 8b i ha guanyat la Copa d'Espanya i el campionat de Catalunya d'escalada esportiva en diverses

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

ocasions. També ha participat a la Copa del Món, on el 2009 obtingué bons resultats i es classificà entre les 50 millors escaladores del rànquing mundial.

Marta Palou (Barcelona, 1997) és una de les escaladores que destaca actualment. A part de fer un bon paper en diverses competicions, el passat estiu va aconseguir encadenar 8b+ en escalada esportiva.

Maria Benach (Barcelona, 2003) també destaca en escalada esportiva i en les competicions. El 2017 va encadenar una via de 8b, amb només catorze anys.

3.2. Presència actual i evolució dels darrers anys

3.2.1 Àmbit federatiu

Tot i que no sigui del tot representativa la interpretació que se'n pot fer, les úniques dades oficials que es poden analitzar són les de la FEEC, publicades a la seva Memòria Anual. Són les úniques ja que només aquesta entitat fa la tasca d'aglutinar les persones que practiquen l'escalada a Catalunya. A més, dic que no són del tot representatives perquè no tothom que escala disposa de la llicència federativa i no tothom que disposa de la llicència federativa escala, però ens poden servir per tenir una idea orientativa de la presència que tenen les dones en l'escalada a Catalunya. Utilitzo les més recents, les de la Memòria Anual de l'any 2016.

Llicències per categories d'edat i sexe

Categories d'edat i sexe	Nombre de federats	%	Homes	Dones
Sub-14	3.841	9,63	2.107	1.734
Sub-17	1.169	2,93	697	472
Sub-18	259	0,65	170	89
Major	34.619	86,79	23.358	11.261
	39.888	100,00%	26.332	13.556

Homes	26.332	66,01%
Dones	13.556	33,99%

Font: Memòria Anual 2016 de la FEEC

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Aquestes taules són les primeres que trobem a la Memòria Anual del 2016 de la FEEC, dins del punt on es tracten els temes referents a l'àrea d'administració. La primera ens mostra el nombre de persones federades en cada categoria, classificades en homes o dones. La segona equival a la última fila de la primera, on hi ha el total de persones federades distingint entre homes i dones i indicant el percentatge que representen sobre el conjunt.

Pel que fa a la primera taula i respecte a les categories d'edat, cal saber que la Sub-14 arriba fins els 13 anys, la Sub-17 va dels 14 als 16, la Sub-18 inclou les persones de 17 anys i la de Major, tota la gent que té 18 anys o més. Això explica per què la categoria amb més persones federades és la de Major i la que en té menys, la de Sub-18. El que interessa, però, són les dues últimes columnes. Tal com mostren les dades, a totes les categories hi ha més homes federats que dones i la diferència és considerable. Calculant els percentatges que representen dins de cada categoria, s'obtenen les dades següents:

Categories	Homes (%)	Dones (%)
Sub-14	54,86%	45,14%
Sub-17	59,62%	40,38%
Sub-18	65,64%	34,36%
Major	67,47%	32,53%

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la Memòria Anual 2016 de la FEEC

En aquesta nova taula es poden apreciar millor les diferències, veient així que la categoria més descompensada és la de Major (amb una diferència de 34,94) i la més compensada, la de Sub-14 (amb una diferència de 9,72). La categoria de Sub-17 s'apropa a la de Sub-14 (amb una diferència de 19,24) i la de Sub-18, a la de Major (amb una diferència de 31,28). També podem observar que la diferència entre homes i dones es va fent més gran a mesura que anem pujant de categoria, tot i que s'ha de tenir en compte la part que cadascuna representa sobre el total. Per tant, tenint això en compte, la categoria on hi ha més

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

diferència és la de Major, ja que és la que més nombre de persones i d'homes inclou.

Pel que fa a la segona taula, que mostra el total d'homes i dones federats, veiem que el nombre d'homes és gairebé el doble que el de dones.

Quadre general de llicències 2016

Categories	Habilitació llicència	Sexe	Modalitat		Totals
			C	D	
Sub-14	FEEC	Home	1.573	275	3.841
		Dona	1.268	248	
		Total	2.841	523	
	FEEC+FEDME	Home	146	113	
		Dona	119	99	
		Total	265	212	
Sub-17	FEEC	Home	458	110	1.169
		Dona	317	69	
		Total	775	179	
	FEEC+FEDME	Home	79	50	
		Dona	57	29	
		Total	136	79	

			A	B	C	D	E	
Sub-18	FEEC	Home	19	0	71	22	-	259
		Dona	19	2	22	13	-	
		Total	38	2	93	35	-	
	FEEC+FEDME	Home	3	0	28	27	-	
		Dona	1	1	25	6	-	
		Total	4	1	53	33	-	
Major	FEEC	Home	3.584	696	7.026	3.775	0	34.619
		Dona	3.753	274	2.559	1.479	0	
		Total	7.337	970	9.585	5.254	0	
	FEEC+FEDME	Home	281	169	3.187	4.635	5	
		Dona	269	71	1.226	1.630	0	
		Total	550	240	4.413	6.265	5	
TOTAL GLOBAL	FEEC	Total	7.375	972	13.294	5.991	0	39.888
	FEEC+FEDME	Total	554	241	4.867	6.589	5	
	TOTAL	7.929	1.213	18.161	12.580	5	39.888	

Font: Memòria Anual 2016 de la FEEC

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

La següent taula, la font de la qual també és la Memòria Anual del 2016 de la FEEC, mostra el tipus de llicència de què disposen els usuaris de les diferents categories. Especifica el tipus d'habilitació, que pot ser FEEC o FEEC+FEDME (Federación Española de Deportes de Montaña y Escalada); la modalitat de la llicència, que pot ser C i D en les categories de Sub-14 i Sub-17 i A, B, C, D i E en les de Sub-18 i Major; i també si són homes o dones. Aquesta classificació per categories d'assegurança ens permet veure, dins de cada franja d'edat, quines activitats es fan més i, concretament, quines activitats acostumen a practicar les dones. A més, també permet filar més prim ja que podem deixar de banda les modalitats A i B perquè no cobreixen cap tipus de modalitat d'escalada. És a partir de la categoria C on l'assegurança cobreix les activitats d'alpinisme, alta muntanya, escalada i *psicobloc* i serveix a Espanya, Pirineus francesos, Andorra, Portugal i Marroc. La modalitat D afegeix activitats relacionades amb la neu i serveix a tot el món excepte en zones polars i muntanyes de 7.000m. Finalment, la modalitat E també inclou expedicions a zones polars i a muntanyes de més de 7.000m, serveix a tot el món i es pot utilitzar a partir dels 18 anys³.

Per tant, si ens centrem en les modalitats C, D i E, podem calcular unes dades més aproximades a la realitat pel que fa al nombre de dones federades que practiquen alguna modalitat de l'escalada. Varien respecte les de les primeres taules comentades: de 39.888 persones, 30.746 practiquen o pot ser que practiquin escalada. D'aquest total, sumant les que tenen les llicències C, D o E, 9.166 són dones, les quals representen el 29,81%. Si ens fixem en la distribució per categories de llicències, 5.593 dones disposen de la C, 3.573, de la D i cap, de la E. A més, dins de cada modalitat, representen un 30,8 i un 28,4%, respectivament. Així doncs, podem veure que la modalitat on proporcionalment hi ha més dones és la C, tot i que no arriben a una tercera part del total. Pel que fa a la modalitat D, representen una mica més d'una quarta part. Finalment, en la E no hi trobem cap dona federada. Ho veiem a continuació:

³ Extret de "Carnets Federatius 2017", de www.feec.cat

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Modalitats	Total modalitat	Homes	% homes	Dones	% dones
C	18.161	12.568	69,2%	5.593	30,8%
D	12.580	9.007	71,6%	3.573	28,4%
E	5	5	100%	0	0%

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la Memòria Anual 2016 de la FEEC

Si ens fixem en les franges d'edat i deixem de banda les modalitats de llicència, obtenim la següent taula:

Categories	Total categoria	Homes	(%) homes	Dones	(%) dones
Sub-14 (C+D)	3.841	2.107	54,9%	1.734	45,1%
Sub-17 (C+D)	1.169	697	59,6%	472	40,4%
Sub-18 (C+D)	214	148	69,2%	66	30,8%
Major (C+D+E)	25.522	18.628	73%	6.894	27%

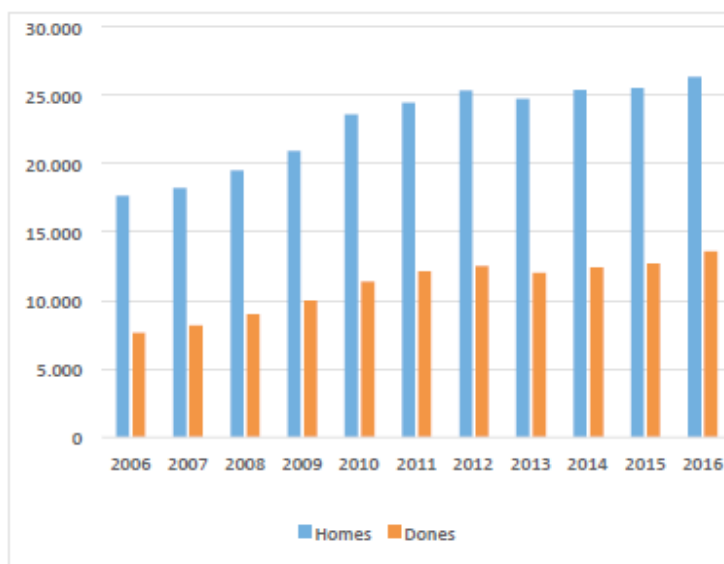
Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la Memòria Anual 2016 de la FEEC

La categoria on més dones federades hi ha és la Sub-14 i aquest nombre no arriba a la meitat del total d'aquesta. A la de Major, que és la categoria on hi ha més gent federada, és on n'hi ha menys, fet que indica que les diferències entre homes i dones són bastant grans en general.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Evolució del nombre de llicències per sexe (2006 - 2016)

Any	Homes	Dones
2006	17.628	7.633
	69,78 %	30,22 %
2007	18.232	8.157
	69,09 %	30,91 %
2008	19.471	8.990
	68,41%	31,59%
2009	20.948	9.991
	67,74%	32,26%
2010	23.579	11.382
	67,44%	32,56%
2011	24.466	12.110
	66,89%	33,11%
2012	25.328	12.518
	66,92%	33,07%
2013	24.719	11.982
	67,35%	32,65%
2014	25.351	12.388
	67,17%	32,83%
2015	25.517	12.717
	66,74%	33,26%
2016	26.332	13.556
	66,01%	33,99%

Font: Memòria Anual 2016 de la FEEC

Aquesta taula, acompanyada d'un gràfic de barres, mostra l'evolució del nombre de llicències des de l'any 2006 fins al 2016 i fa evident les diferències entre homes i dones. Són dades aproximades ja que no fan referència al total de persones que practiquen l'escalada sinó al total de llicències federatives.

Al llarg d'aquests deu anys, veiem que el nombre de dones sempre és la meitat o menys que el d'homes. En aquest àmbit, la situació no canvia.

3.2.1.1. Programa *Dona i esports de muntanya*

Dona i esports de muntanya és un programa que la FEEC, amb el suport del Consell Català de l'Esport, va començar a desenvolupar l'any 2006 amb l'objectiu principal de "potenciar la participació de les dones en els esports de muntanya", tal com informen a la Memòria Anual del 2010. L'any 2010 el desenvolupament del programa va consistir en subvencionar a les dones una sèrie de cursos programats per l'ECAM, tenint així un ventall de diferents opcions de modalitat i nivell. Segons el balanç que va fer la FEEC un cop acabat el programa, hi van

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

participar 110 dones dividides en tres nivells. Es van poder formar en modalitats com escalada, alpinisme, progressió per crestes i també en orientació, descens de barrancs...

L'any 2011 es va oferir la mateixa subvenció i 146 dones hi van participar, 135 de les quals van fer un sol curs, 10 en van fer dos i una, tres. A més, l'activitat més practicada va ser l'escalada (48,1%), seguida de l'esquí de muntanya (10,8%), l'orientació (10,1 %), l'alpinisme (9,5%), l'orientació i GPS (8,9%), la progressió per crestes (7%), el descens de barrancs (3,8%) i per últim, l'autorescat (1,9%).

El 2012, a part d'oferir la mateixa subvenció pels cursos de formació, també es va subvencionar la *Trobada de Pubilles Escaladores*, concretament la desena edició. Es va realitzar durant un cap de setmana del mes de maig a Vilanova de Meià i hi van participar 106 dones. Pel que fa als cursos de formació, dels 40 que es van realitzar, en 37 hi van participar dones a través del programa. En total van ser 155 dones i la modalitat amb més èxit va ser l'escalada, seguida de l'alpinisme, amb 52 i 41 noies inscrites, respectivament. Tot i això, també diuen que, en general, els cursos amb més presència de dones són els d'excursionisme i orientació i els de vies ferrades.

L'any 2013 es van subvencionar tres activitats: la *Trobada de Dones Alpinistes*, amb 40 participants, la *Trobada de Pubilles Escaladores*, amb 67, i els cursos de formació, amb 81.

El 2014 també es van subvencionar tres activitats, dues de les quals relacionades amb l'escalada: la *Trobada de Pubilles Escaladores*, amb 61 participants, i els cursos de formació, amb 95, tot i que no sabem quantes ho van fer en activitats d'escalada.

L'any 2015 també es van subvencionar tres activitats, dues de les quals relacionades amb l'escalada. Van ser la *Trobada de Pubilles Escaladores*, amb 120 participants i realitzada a Organyà, i els cursos de formació, amb 75 dones inscrites.

El 2016 es van subvencionar dues activitats. Van ser la *Trobada de Pubilles Escaladores*, amb 123 participants i realitzada a Horta de Sant Joan i els cursos de formació de cada any, amb 103 inscrites.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Per últim, de l'any 2017 encara no hi ha la Memòria Anual publicada però també es va realitzar la *Trobada de Pubilles Escaladores*, que va ser a Cavallers i va acollir més de 150 escaladores, establint així l'any amb més inscripcions. Durant els dos dies de la trobada es van realitzar cursos (d'autorescat i ioga), xerrades i projeccions a càrrec de dones. Sobre els cursos que es subvencionen dins del programa encara no hi ha dades.

Per tant, les accions de la FEEC per fer que les dones participin més en els esports de muntanya són, bàsicament, subvencionar la *Trobada de Pubilles* i ajudar econòmicament a les dones que realitzen els diferents cursos que es proposen.

3.2.2. Àmbit competitiu

L'organisme que participa de les competicions oficials organitzades per la FEEC, la FEDME o l'IFSC és la Selecció Catalana d' Escalada Esportiva. A continuació, veiem l'evolució dels seus components de la categoria absoluta al llarg dels anys, segons les Memòries Anuals de la FEEC: l'any 2010 eren 8 esportistes (2 noies i 6 nois) i un seleccionador; el 2011, 9 (2 noies i 7 nois) i el mateix seleccionador; el 2012, igual que l'any anterior; del 2013 no hi ha informació; del 2014 només sabem que eren 14 esportistes; el 2015 van ser 8 esportistes i el 2016, 11 (6 noies i 5 nois).

Pel que fa a les categories juvenil i júnior, els esportistes que hi participen són els que formen part del CTEEC.

Les dones i els homes sempre competeixen per separat, dividits en la categoria femenina i masculina i, per tant, no realitzen exactament les mateixes proves.

3.2.3. Grups d'alt nivell

Els grups d'alt nivell que analitzo són el CTAC i el CTEEC ja que són els que treballen entorn de l'escalada.

Actualment, el **Centre de Tecnificació d'Alpinisme de Catalunya** és un grup mixt. No sempre ha estat així, ja que la incorporació de les dones es va haver de potenciar creant el GFTAC (Grup Femení de Tecnificació d'Alpinisme de Catalu-

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

nya) al cap de vuit anys de funcionament del CTAC. Tal com s'explica a la Memòria Anual de la FEEC de l'any 2010 (2010:53),

“Al llarg dels darrers anys hem vist com el col·lectiu femení es quedava fora del ja consolidat “Centre de Tecnificació d'Alpinisme de Catalunya”. Any rere any els equips seleccionats eren formats només per homes de la mateixa manera que gairebé no es presentaven dones a les proves. És per això que es va plantejar la necessitat de donar resposta a aquesta problemàtica, de cobrir aquest buit. I amb aquest intenció va néixer el “Grup Femení de Tecnificació d'Alpinisme de Catalunya”, un projecte ambiciós adreçat específicament a dones alpinistes”.

La creació d'aquest grup va formar part del programa *Dona i esports de muntanya*, “amb el desig de facilitar els mitjans per augmentar la participació de les dones en els diferents esports de muntanya”, tal com es diu a la Memòria Anual de la FEEC de l'any 2010. A més, es van prendre com a referència els grups femenins d'alpinisme que ja existien a França i Espanya com l'ENJA (Equipe Nationale Jeunes Alpinistes), l'ENFA (Equipe Nationale Filles Alpinistes) i l'ENFA (Equipo Nacional Femenino de Alpinismo).

Aquesta primera promoció del grup va estar formada per 13 noies (de les 20 que es van presentar) d'entre 25 i 31 anys, seleccionades en funció de l'edat, el potencial, la mentalitat, la motivació i motivacions, l'experiència, l'aportació personal a l'equip que podien oferir, la disponibilitat i les condicions físiques i tècniques. El director era Ferran Martínez i, per posar en pràctica els diferents aspectes treballats, van contar amb el suport de guies de muntanya i especialistes en les diferents modalitats com Sílvia Vidal, Ester Ollé, David Palmada...

Ferran Martínez afirmava el següent (2010:56):

“Tenint en compte que en algunes disciplines partíem gairebé de zero i que la presència de la dona en l'alpinisme encara és molt baixa, no ens podem queixar en absolut de l'evolució de les noies, que en aquestes dues temporades han tingut uns resultats excepcionals. En iniciar la promoció tan sols es fixaven a pujar al cim. Ara es fixen en el “camí” utilitzat per pujar-hi”.

Els “resultats excepcionals” a què es refereix, explicats al mateix document, són, per exemple, haver aconseguit fer 7a+ a vista en escalada esportiva, 6c en escalada clàssica, A2+ en escalada artificial, ascensions importants al Pirineu o als Alps... A més, tal com afirmava una component del grup, haver-ne format part li havia permès millorar en l'autonomia i, per tant, poder realitzar activitats que no hagués pogut fer.

Per tant, la creació d'aquest grup va servir per donar un impuls a l'alpinisme femení a nivell català i també per crear referents i motivació per altres noies amb els mateixos interessos.

L'any següent, el 2011, es va obrir la convocatòria per la nova promoció. S'hi van presentar 36 noies, 15 de les quals van ser escollides per realitzar les proves. D'aquestes 15, se'n van seleccionar 6 (3 de les quals ja havien format part del grup en la promoció anterior). El director va ser Ferran Martínez. A la Memòria Anual de la FEEC d'aquest any, fent referència al GFTAC, només es fa un breu balanç dels primers mesos de la nova promoció sense concretar les activitats que es van realitzar. En canvi, a l'apartat on es parla del CTAC (que és l'equip masculí, amb 9 integrants), es detallen les activitats realitzades més destacades classificades per zones tot indicant la dificultat. Són 35, estan repartides entre 11 llocs i la majoria són vies clàssiques d'una dificultat mínima de 6b+ fins a 7b+ i escalades en gel al Pirineu català i francès. A part d'aquestes activitats dutes a terme a Catalunya i Espanya principalment, es va realitzar una expedició de final de temporada al massís de Siguniang, a la regió xinesa de Sichuan. Així doncs, el nivell del grup masculí era bastant més elevat que el del grup femení. A més, una bona part dels escaladors que van formar part d'aquesta promoció realitzen activitats d'alt nivell avui en dia en diferents modalitats de l'escalada, fet que no passa amb les integrants del GFTAC.

L'any 2012 continuava vigent la promoció del 2011, ja que duraven dos anys. A la Memòria Anual de la FEEC d'aquest any, però, no hi ha informació de les activitats que va fer el GFTAC. En canvi, les activitats del grup masculí estan expli-

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

comes detalladament: en van realitzar a Etiòpia i Egipte, al Pirineu català, als Alps i a Mèxic i són d'alta dificultat.

Sobre l'any 2013 no hi ha informació de cap dels dos grups, només s'informa que el CTAC estava format per 7 esportistes i el GFTAC, per 8.

El 2014 passa el mateix, només sabem que al CTAC hi havia 13 esportistes i 4 tècnics, que es van realitzar 11 concentracions i una expedició al Perú i que els integrants del grup van realitzar 11 activitats destacades. Pel que fa al GFTAC, estava integrat per 22 esportistes, un tècnic i 15 col·laboradors puntuals i es van realitzar 18 concentracions i una expedició als Alps. Al final d'aquest any es van ajuntar els dos grups, deixant així un sol centre de tecnificació d'alpinisme. Les causes d'aquesta decisió no estan especificades, però podem veure que el nivell segueix sent desigual en comparació entre les expedicions dels dos grups.

El 2015, per tant, és el primer any on el grup és mixt i està format per 14 esportistes (5 noies i 9 nois) i 3 tècnics. No trobem informació de les activitats que es van realitzar.

El segon any d'aquesta promoció, el 2016, es van realitzar 13 concentracions entre les quals cal destacar les activitats a Picos de Europa, als Alps i al massís dels Ecrins.

La promoció actual segueix sent mixta i està formada per 4 noies i 8 nois. Els tècnics són Roger Cararach i Adrià Chueca.

Per tant, durant aquests anys dels quals tenim informació d'aquest centre de tecnificació, podem veure que hi ha grans diferències per raó de gènere i que els tècnics que el dirigeixen sempre han estat homes.

Pel que fa al **Centre de Tecnificació d'Escalada Esportiva de Catalunya**, és un grup que sempre ha estat mixt. El 2010, el director era David Gambús i el grup estava format per 12 esportistes que es movien entre els 11 i 17 anys, 5 de les quals eren noies. L'any següent, un cop realitzades les proves per formar part del grup, que van constar en una prova de coordinació-equilibri, un simulacre de competició de bloc i un de competició de dificultat, va quedar amb els mateixos integrants i director de la promoció anterior. El 2012 les proves que es van realitzar van consistir en un escalfament lliure i un simulacre de competició de di-

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

ficultat, a banda d'un qüestionari. El grup es va reduir a 10 persones, 4 de les quals eren noies. De la promoció del 2013 només sabem que estava integrat per 8 esportistes i que el 2014, per 14. El 2015 van ser 10, meitat noies i meitat nois. Finalment, el 2016 el grup va estar format per 14 esportistes, 7 noies i 7 nois. El tècnic ha estat el mateix durant aquests anys.

3.2.4. Àmbit professional

L'àmbit professional de l'escalada inclou totes aquelles feines relacionades amb alguna modalitat d'aquest esport i totes les persones que les fan. Aquestes professions poden ser de caire instructor, com ara els diferents títols de tècnic que hi ha; de caire entrenador, ja sigui personal, formi part de la Federació o d'alguna altra institució (rocòdroms...); relacionades amb l'àmbit competitiu, com per exemple les persones que equipen les competicions (equipador delegat i ajudant d'equipador), els jutges (àrbitres), el president del jurat, les que seleccionen els esportistes... A més, aquest àmbit també inclou les persones que viuen de l'escalada a través de patrocinadors, etc.

No hi ha dades objectives de totes aquestes professions, fet que fa que l'anàlisi sigui únicament dels àmbits dels quals hi ha dades.

Les professions de caire instructor relacionades amb l'escalada poden desenvolupar-se a partir de les titulacions de Tècnic/a esportiu/iva en escalada, Tècnic/a esportiu/iva superior en escalada, Tècnic/a esportiu/iva en muntanya mitjana, Tècnic/a esportiu/iva en alta muntanya i Tècnic/a esportiu/iva superior en alta muntanya. Aquestes titulacions permeten fer entrenaments, guiatges i formacions que, en funció del títol que es tingui, podran ser fins a un nivell o un altre. No hi ha cap registre oficial publicat que reculli totes les persones amb aquestes titulacions, però sí que la FEEC ofereix un cercador d'instructors i tècnics en línia. Tot i això, només hi apareixen les persones que formen part de l'ECAM, que pot ser qualsevol guia però no tots hi són. En aquest cercador hi ha diferents categories: Instructor-Voluntari d'Alpinisme, Instructor-Voluntari d'Escalada, Tècnic d'esport en alta muntanya, Tècnic d'esport en escalada,

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Tècnic superior d'esport en alta muntanya i Tècnic superior d'esport en escalada. En funció d'aquestes diferents disciplines s'obtenen les següents dades:

Disciplina	Homes	Dones	Total
Instructor-Voluntari d'alpinisme	20	1	21
Instructor-Voluntari d'escalada	18	1	19
Tècnic d'esport en alta muntanya	16	0	16
Tècnic d'esport en escalada	9	1	10
Tècnic superior d'esport en alta muntanya	1	0	1
Tècnic superior d'esport en escalada	2	0	2

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la FEEC.

Tot i que no totes les persones que disposen d'aquestes titulacions consten en aquesta llista, queda il·lustrat que la presència de dones en aquest àmbit és molt baixa. En total només hi apareixen tres dones, una de les quals és Tècnica d'esport en escalada i les altres dues, Instructors-Voluntàries d'escalada i d'alpinisme. No hi ha cap Tècnica d'esport en alta muntanya ni cap Tècnica superior d'esport en alta muntanya ni escalada, al menys en aquestes dades de l'ECAM.

3.2.5. Àmbit extra oficial

Aquest seria l'àmbit més ampli després del federatiu, ja que hi ha molta gent que escala i que no forma part de la FEEC. Només en formen part aquelles persones que ho tenen com a requisit per poder dur a terme l'activitat que realitzen (àmbit competitiu i grups d'alt nivell) i aquelles que decideixen tenir una assegurança que cobreixi possibles accidents durant la seva escalada. Per tant, no existeix cap recull de dades que mostri, de manera total, quantes dones escalen a Catalunya.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

En aquest apartat hi ha un recull de grups i projectes de dones escaladores creats per augmentar la seva participació i visibilitat i, alhora, tenir més companyes amb qui escalar.

El més antic serien les **Pubilles Escaladores**, que tenen un blog⁴ on, entre d'altres, expliquen qui són i els seus orígens:

“Som un grup de noies de Vilanova (...) apassionades per la muntanya, en general, i per l'escalada, en particular. Aquest fet ens va unir com a col·lectiu, doncs quan ens vàrem iniciar fa quasi 20 anys, i/o quan va sorgir la Trobada de pubilles, veure una noia escalant era força anecdòtic, sobretot si aquesta ho feia per iniciativa pròpia i per inquietuds personals, i no per acompanyar al “noviet”.”

També expliquen que la idea de fer la Trobada de Pubilles Escaladores, on només participen dones, va sorgir quan, escalant a Vilanova de Meià, van conèixer unes altres noies que escalaven i que també els agradava molt. Com que hi va haver molt bona sintonia, van decidir fer una trobada únicament de dones. En aquell moment, tal com diuen, l'escalada femenina era força anecdòtica i, per això, van plantejar la trobada com una festa “en tots els sentits”, per compartir escalades, un sopar, xerrar, una mica de festa... És a dir, un espai per conèixer altres escaladores i gaudir de l'estona. Així doncs, la primera trobada es va realitzar el 2003 i actualment es segueixen realitzant. Pel que fa al curiós nom del grup, justifiquen la tria de la següent manera: “El nom de *pubilles* va sorgir perquè entre nosaltres sovint ja ens anomenàvem així (la paraula *pubilla* la utilitzem com a genèric). Ens va semblar adient batejar aquest esdeveniment amb aquest nom, tant de casa nostra”.

Un altre grup són les **Fem Més Tàpia**, que escalen via llarga, bàsicament. Maira Ros, integrant del grup amb qui escalo sovint, explica que és un grup d'amigues unides per l'escalada. Es van conèixer l'any 2011 en unes trobades d'escalada de *Dona Alpina*⁵ i van començar a quedar entre elles per practicar escalada clàssica. Eren entre 6 i 7 dones i per organitzar les sortides van crear un grup de

⁴ <https://pubillesescaladores.wordpress.com>

Facebook. En els seus inicis feien sortides de cap de setmana regularment, tot i que ara els costa més quedar totes juntes. Actualment, el grup està format per 15 noies de diferents edats; les inicials més alguna altra que han conegut. Tenir aquest grup els ha ajudat a progressar com a escaladores i a fer bones amigues, que consideren que és el més important.

Per últim, ja que és el més recent, explico el projecte de ***Climbing for Guapas***, impulsat per una escaladora de Barcelona a qui, tal com es presenta al seu blog, agraden totes les modalitats d'escalada. La creadora del projecte explica que, aquest, va néixer perquè la seva vida gira entorn de l'escalada i és una manera de buscar com poder viure d'aquesta afició i poder-hi dedicar més temps. Va deixar la feina que tenia per formar-se de manera autònoma en màrqueting digital i tot el necessari per engegar el seu propi projecte. L'objectiu principal és crear una comunitat entre les escaladores independentment del grau o les activitats que realitzin. A més, considera que cada escaladora té el seu talent i la seva pròpia lluita, fet que la fa bella i dóna nom al projecte. Disposa d'una pàgina web, conta d'*Instagram* i *Facebook*, on dóna a conèixer escaladores de qualsevol modalitat que siguin d'Espanya o de Sud-Amèrica. També ha creat una marca de roba que ven a través de la pàgina web. De moment s'ha realitzat una trobada, que cal remarcar que va ser mixta ja que la creadora del projecte defensa que, en aquest, hi ha espai per a tothom.

3.3. *Testimoni d'escaladores en actiu*

En aquest punt analitzo els punts de vista i l'experiència de persones escaladores en actiu de diferents àmbits, contextos, indrets i edats. Penso que les dades no es poden entendre sense la part qualitativa, així que, a partir de les entrevistes realitzades a quatre persones, extrec informació que pot ajudar a explicar-les. Considero molt valuosa aquesta informació perquè només es pot aconseguir a través de les persones; les dades i les institucions que he analitzat

⁵ *Dona Alpina* és un club excursionista virtual i mixt on les dones tenen un paper important. Organitzen cursos de diferents modalitats d'escalada i sortides que proposen els socis.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

no la transmeten, sinó que es limiten a donar a conèixer les diferències quantitatives que hi ha entre homes i dones. Així doncs, valoro especialment les vivències, sensacions, opinions, queixes i propostes que poden aportar les entrevistades.

Les persones entrevistades són una jove que es dedica a l'escalada esportiva i la competició, el seleccionador de la Selecció Espanyola, una ex-membre dels grups d'alt nivell d'alpinisme català i espanyol i, finalment, una escaladora amb una àmplia trajectòria. Les dues primeres serveixen per veure les qüestions més referents al món de la competició i la modalitat d'escalada esportiva. La tercera ofereix una visió més alpina, com la quarta, que, a més, és mare.

L'estructura de les entrevistes és la mateixa per tal que l'anàlisi conjunta sigui més senzilla i estructurada. La primera part està formada per preguntes de caire personal relacionades amb l'escalada per conèixer els inicis de les entrevistades, què és per elles, amb qui es fixen i altres aspectes de la seva trajectòria. En la segona part començo a tractar temes relacionats amb la problemàtica del gènere, tot adaptant les preguntes a les situacions de cada entrevistada i centrant-me en el que més m'interessa d'elles. Generalment, els pregunto per la presència de dones en l'escalada, si acostumen a escalar amb dones o amb homes i com ha evolucionat aquest fet al llarg de la seva trajectòria. Per acabar, els pregunto quina implicació tenen per fer front a les diferències de gènere que veuen en aquest esport.

3.3.1. Anàlisi de l'entrevista a Marta Palou

Marta Palou és escaladora de la modalitat esportiva i competeix amb la Selecció Catalana. Té 20 anys, és barcelonina i està estudiant 3r d'INEFC. Vaig contactar amb ella directament ja que som conegudes i vam fer l'entrevista presencialment.

Va començar a escalar als dels dotze anys, quan va sentir curiositat per l'esport i es va apuntar a un rocòdrom, on encara segueix entrenant. Per ella, l'escalada és la seva vida; tot ho fa pensant en això.

A la segona pregunta, on li pregunto si **té referents esportius**, diu que quan va començar es fixava en les noies que competien a nivell nacional, que eren més grans que ella. Aquest fet permet veure l'important i imprescindible paper dels referents, ja que cadascú es sent identificat amb persones d'un col·lectiu proper que, en aquest cas, és el de les dones. Per tant, una de les causes del menor nombre de dones escaladores podria ser la falta de referents. El que diu a la tretzena pregunta ho complementa: “si vaig a un rocòdrom i hi ha la Shirly, que és una de les poques dones que equipa, em motiva més provar els seus blocs que provar els d'un home”. En aquest cas, la dona que equipa, com que no és un fet freqüent en aquest col·lectiu, esdevé un referent per l'escaladora, la qual guanya motivació per progressar en l'esport.

Pel que fa a la **presència de dones escaladores en nombre**, tal com diu en la desena pregunta, creu que n'hi ha menys i es basa en la seva experiència, ja que quan va a escalar no en veu gaires. A més, ella acostuma a escalar amb nois. Tot i això, pensa que la tendència cada cop és més positiva, igual que en l'àmbit professional.

Fent referència a les **causes** d'aquesta **baixa presència**, creu que pot ser “perquè abans l'escalada era considerada un esport més d'homes pel fet que es ne-

Marta Palou escalant a Rodellar. Font: cedida per Marta Palou

cessita força, no és com la dansa o altres esports”. Aquesta consideració respon al discurs que el cos d’home esportista remet a la força, l’agressivitat i la lluita, entre d’altres. Tal com diu Guillem Turró (2016:91-99),

“La masculinidad deportiva tiende a ser equiparada con un modelo “popular” de biología masculina. Esto significa que ser buen deportista equivale a ser activo, hábil, poderoso, musculoso, pujante, independiente, agresivo, decidido, rudo, valiente, disciplinado, muy competitivo y ambicioso, valores considerados masculinos”.

Aquests, per tant, són els **valors** que s’associen als esports predominants, categoria on l’escalada, sota el meu punt de vista, no es troba. Tot i això, tal com diu la Marta, l’escalada també es relaciona amb aquestes qualitats tradicionalment masculines. Compara aquest fet amb la dansa, que formaria part dels esports típicament femenins dels què parla l’autor: “los deportes típicamente femeninos – gimnasia, natación sincronizada, patinaje sobre hielo– enfatizan el equilibrio, la coordinación, la flexibilidad, la gracia, idealizando una imagen popular de la feminidad”.

Aquesta idea explica el que passa en el **món de la competició**, on els blocs i les vies de la categoria femenina són diferents que les de la masculina. Segons el que diu la Marta a la dissetena pregunta, “el que normalment passa és que, com que els nois són els “forts” i hi ha el Ramon entre d’altres, la via de la seva final va pel desplom, travessant-lo tot, és llarga... I normalment, la de les noies és molt més curta, va recta i és més de placa⁶”. Això demostra que s’assumeix que cada categoria té unes qualitats diferenciades i que aquestes diferències es compleixen de manera general, fet que es fa servir, segons la Marta, com a excusa, ja que els diuen que elles no estan fortes i que no tenen nivell. Però no és sempre així, i ella n’és un exemple: “A mi això em molesta molt perquè la placa

⁶ Aquest estil d’escalada no s’acostuma a associar amb la força sinó amb l’equilibri perquè les preses que hi ha són més aviat petites i s’han de fer moviments el menys bruscs possible.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

se'm dona malament, m'agrada molt més el desplom i m'agradaria provar la via de la seva categoria". A més, afegeix que si les persones que equipessin fossin també dones i no només homes, seria millor.

3.3.2. Anàlisi de l'entrevista a Toni Roy

Toni Roy és de Mataró, té 42 anys, és Tècnic esportiu d'escalada i ha practicat

Font: fotografia cedida per Toni Roy

moltes modalitats d'escalada (via llarga, escalada en gel, mixta, bloc, esportiva...). Actualment treballa de director d'escalada de la FEDME (Federación Española de Deportes de Montaña y Escalada), de seleccionador de la Selecció Espanyola d'escalada i de director de *Climbat* la Foixarda. Som coneguts ja que és amic del meu pare, el qual em va facilitar el seu número de telèfon. Vaig contactar amb ell i va realitzar l'entrevista a través d'Internet.

Va començar a escalar per influència del seus amics i actualment la seva vida gira entorn d'aquest esport, tant a nivell professional com personal, tal com

explica a les dues primeres preguntes.

Segons el que diu a la quarta pregunta, quant a la **presència de dones en l'escalada**, creu que n'hi ha menys que homes. Remarca que la tendència és positiva, que cada cop més dones practiquen aquest esport, sobretot en les modalitats d'escalada esportiva i bloc i als rocòdroms. A **nivell competitiu** passa el mateix, diu que en les competicions nacionals hi ha menys inscrites que inscrits, fet que podem comprovar amb les dades comentades al que fa referència a l'àmbit competitiu. Tot i això també està canviant, ja que en les categories de persones més joves cada cop hi ha més noies. És cert que en les categories més baixes pel que fa a l'edat, les quals formen part del CTEEC, hi ha més noies que en les absolutes. Aquest fet es pot comprovar on analitzo les

dades d'aquest centre, en el punt de grups d'alt nivell. Les dades més antigues que hi ha són del 2010, on estava integrat per 5 noies i 7 nois. Les més recents, del 2016, mostren que el grup s'ha igualat en el nombre de noies i de nois. Pel que fa a la **causa** d'aquestes diferències, creu que és perquè “encara s'arrossega l'herència de la societat en què vivim”.

Fent referència a la situació de les dones dins del **món de la competició**, a la setena pregunta diu que es valoren per igual les capacitats de les dues categories ja que “campió del món ho és tant un home com una dona”. A més, justifica que els blocs i les vies siguin diferents basant-se en les diferències físiques generalitzades que hi ha entre les dues categories, que són les que tradicionalment s'han associat a homes i dones: “a l'hora d'equipar es fa pensant en qui les ha de fer, de la mateixa manera que per les categories dels més petits es mira que no hi hagi passos molt llargs ja que no els podrien fer per envergadura”. Escaladores com la Marta, la primera entrevistada, per exemple, demostren que aquesta divisió clara de qualitats no és certa.

Aquest aspecte va relacionat amb la següent pregunta, on li pregunto per les causes del fet que els homes siguin qui assoleix el **màxim nivell**. Pensa que hi ha diferents factors, un dels quals és el nombre de practicants, ja que si hi ha més homes, tenen més probabilitats d'aconseguir-ho. Un altre factor que comenta és el físic; les vies més difícils són més de força, cosa que afavoreix els homes. Tot i això, també diu que cada cop està pujant més el nivell femení, i posa exemples com Angy Eiter, que el passat 2017 va aconseguir encadenar la via més difícil mai realitzada per una dona, de grau 9b. Un aspecte relatiu al grau de dificultat que realitzen les noies és el que comenta Marieta Cartró (2017: 82). Al principi de l'article fa un balanç general del 2017, any on, “per sobre de tot, destaquen com mai les ascensions femenines a vies de dificultat absoluta” i diu que “les dones estan assolint ja els graus més cobejats per les elits masculines, salvant les distàncies amb els homes”. A més, comenta que “aquestes gestes, que la majoria celebrem, semblen causar desconcert puntualment. N'hi ha prou

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

a llegir certs comentaris que apareixen a les notícies d'aquests encadenaments femenins, opinions que dubten dels graus i rebaixen la dificultat via Wifi".

A l'última pregunta conclou que "l'escalada de competició és un dels esports on més **igualtat** hi ha; les competicions són sempre conjuntes, al mateix lloc, s'atorguen els mateixos premis...". **Com a seleccionador**, pensa que tots els esportistes són iguals i que per això no es fa cap tipus de diferenciació, tot i que admet que ni positiva ni negativa. Explica que les concentracions de la selecció es fan de manera conjunta i els grups de treball també, ja que el que importa és el nivell i treure resultats. Per tant, en el funcionament de la selecció els criteris són purament esportius com diu el Toni, fet que fa qüestionar la manera de dur a terme les competicions. A més, testimonis com la Marta mostren que la ferma afirmació que fa sobre l'escalada de competició i la igualtat de gènere és, si més no, qüestionable. Tot i això, també cal tenir en compte que la concepció que té ell d'aquesta modalitat és diferent que la que té la Marta per diverses raons. Per començar, ell és un home, fet que fa que no sigui tan conscient de les discriminacions que hi ha perquè no les ha patit directament. En segon lloc, tot i formar part del mateix "món", juguen un paper molt diferent, ja que ell té un alt càrrec i ella només competeix. És a dir, si ho plantejem com una jerarquia, ell està a dalt de tot i ella, a la base, on pot realment veure com funcionen les competicions. Tot i això, el Toni també està a la base pel que fa a la Selecció, àmbit que pot observar de més a prop.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

3.3.3. Anàlisi de l'entrevista a Diana Calabuig

Té 37 anys i és de Reus. Va estudiar ADE i actualment treballa assessorant, millorant i augmentant la professionalitat dels guies de muntanya, tot aportant la seva experiència en el món de l'empresa i amb la voluntat de millorar el món del treball a la muntanya. Ho fa a través del pro-

Font: cedida per Diana Calabuig **jecte** Margarita's Mountain i també escriu el *Blog de la Rita*, on explica les seves sortides a la muntanya i reflexiona de la vida en general.

Ha format part del CTAC i de l'ENFA, per la qual cosa la seva experiència i opinió serveixen per analitzar diversos aspectes dels grups d'alt nivell i de modalitats d'escalada que no he tractat fins ara.

He coincidit alguna vegada amb ella i vaig establir-hi contacte via mòbil. L'entrevista està realitzada a través d'Internet.

Tal com explica a la primera pregunta, va començar a escalar fa 17 anys, el 2001, per casualitat i ràpid va veure que li agradava molt. No tenia cap referent concret, sinó totes aquelles persones que “transmeten il·lusió i una manera de viure”. Per ella l'escalada és més que un esport, considera que és una “filosofia”, una manera de viure i d'entendre la muntanya que li serveix per “sobreviure a la societat actual”. D'entrada, la seva concepció de l'escalada és diferent que la de les anteriors entrevistades, potser perquè ha practicat una gran varietat de modalitats d'escalada i la que més practica transmet un tipus de valors determinat.

A la quarta pregunta explica els seus inicis al **CTAC**. Hi va entrar per trobar un grup del seu nivell amb qui poder fer activitat, per aprendre molt i per donar el millor d'ella mateixa. Comenta que el que passa a les dones és que se'ls atribueix el paper de “princesa” i no el de que es poden fer mal, patir, investigar, perdre's... És a dir, se'ls associen **valors** com l'obediència, la passivitat, la tendresa

o l'elegància i se les tracta com el sexe dèbil, tal com explica Guillem Turró (2016:91-99). També explica, fent referència a la qüestió de si és millor que el **grup** sigui **mixt** o que n'hi hagi dos, que no es poden valorar les activitats des del punt de vista masculí com s'ha fet sempre. Planteja les capacitats físiques des d'una altra perspectiva, donant la volta al que entenem per força i valentia, per exemple: “qui és més fort, qui aixeca més quilos o qui és capaç de moure'ls de manera intel·ligent? Qui és més valent, qui no té por o qui, tot i tenir-ne, és capaç de tirar endavant?”. Virtuts com la valentia estan associades històricament a la figura de l'home en la nostra cultura. Si ens fixem en l'origen de la paraula, veiem que prové del grec *andreia* o del llatí *virtus*, paraules que deriven de l'arrel *anér* o *vir*, que signifiquen *home*. A més, pensa que fer un grup masculí i un altre de femení és accentuar aquestes diferències dissimuladament i ho considera absurd, ja que el femení acaba tenint menys nivell i juga un paper secundari. Afegeix que, concretament al ENFA, els requisits per ser la persona que dirigeix el grup són molt simples i no asseguren el bon funcionament i desenvolupament d'aquest. Per això dubta de l'objectiu real que hi ha darrere de la creació d'aquest equip: “Creure que l'ENFA ha d'estar dirigit per una persona sense experiència ni titulacions, demostra clarament que el grup només es crea per “fer bonic”. També es pregunta, veient els requisits que es demanen per dirigir l'equip, per què un home dirigeix l'equip femení si hi ha bastants més dones amb més experiència, titulacions i capacitats.

Pel que fa al **baix nombre de dones escaladores** en comparació amb el d'homes, pensa que cada cop hi ha més dones que escalen, sobretot en la modalitat d'escalada esportiva. En general, en tots els àmbits cada cop hi ha més dones fent de tot, ja que “l'escalada no és un món a part, és un reflex de la societat, ja que és part d'ella”, tal com diu en la sisena pregunta. També és interessant veure les **diferències** que hi ha entre les **diferents modalitats**: mentre que moltes noies practiquen escalada esportiva, no n'hi ha tantes que facin via llarga, vies d'aventura o, encara menys, que escalin en gel. Sembla que, a més “risc objectiu”, com diu la Diana, menys dones hi ha. Aquesta consideració va molt relacio-

nada amb l'atribució de certes qualitats com la valentia als homes, fet comentat en l'anterior paràgraf.

A **nivell professional** creu que la presència és encara més baixa, però la tendència també és positiva perquè cada cop hi ha més gent formant-se en l'àmbit de l'escalada.

Pel que fa a les **causes** d'aquestes diferències, tal com explica a la vuitena pregunta, creu que es produeixen perquè a les dones se'ls associen els rols tradicionalment associats a aquest gènere, com per exemple les tasques de cures o els rols d'obediència:

“A les dones se'ns associen els rols tradicionals d'estar a casa, criar, cuidar la família, estudiar, trobar una feina, ser mare, ser novia, dir que sí a tot, no qüestionar res, mantenir-se guapa, depilada, amb les ungles arreglades i ben pentinada, etc. I clar, tot això es considera que no es pot relacionar de cap manera amb la muntanya i l'escalada”.

Fa, també, un apunt important quan parla **d'accions** per canviar la situació de les dones en aquest àmbit. Ho relaciona amb l'entorn emocional i els vincles que es creen en l'escalada, fet que permet arribar més endins de les persones i, potser, aconseguir algun canvi en elles.

Un altre aspecte important que comenta és que, tot i preferir escalar amb persones amb qui simplement estigui a gust, li agrada escalar amb dones quan veu que pot aportar la confiança que els falta. Els la pot oferir perquè sap què es sent quan et desprestigien sense motiu.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

3.3.4. Anàlisi de l'entrevista a Mònica Serentill

La Mònica té 53 anys, és de Lleida, llicenciada en Belles Arts i actualment viu a Vitòria (País Basc), on exerceix de professora de disseny a l'Escola Superior d'Art i Disseny. Fa 35 anys que escala i és mare, fet que ha marcat la seva trajectòria com a escaladora. Durant aquesta trajectòria ha practicat moltes modalitats d'escalada, entre les quals destaca l'escalada en grans parets a Yosemite, per exemple. L'any 2013 va rebre el premi Loli López Goñi de la federació basca de muntanya (EMF) a la trajectòria d'alpinisme femení. Per ella l'escalada és més que un esport; és una "actitud per la vida que et marca una forma de ser que t'acompanya i t'uneix a altres persones que senten el mateix"

Font: fotografia cedida per Mònica Serentill

La conec des que era ben petita ja que la seva era una de les famílies amb qui ens ajuntàvem per anar a escalar. Va realitzar l'entrevista a través d'Internet.

Un dels aspectes més interessants a analitzar a partir de la seva entrevista és la **maternitat**. Per començar, ella mateixa explica la seva trajectòria com a escaladora dividida en dues parts diferenciades: una abans de tenir fills i l'altra, després. Durant la primera etapa, que va durar 17 anys tal com explica en la tercera pregunta, va escalar intensament. Practicava escalada en grans parets arreu d'Espanya i del món, molta escalada esportiva i estava en molt bona forma física. L'escalada era una activitat bàsica en la seva vida, ja que, per exemple, l'objectiu dels seus viatges sempre era escalar. Quan va tenir els fills, fet que inicia la segona etapa, es va produir un canvi, ja que va deixar d'escalar via llarga i bàsicament feia escalada esportiva. Tot i això, en aquesta segona etapa

també diferencia dues parts. Quan els nens eren petits, diu, la seva activitat es podia mantenir mínimament, ja que quedaven amb altres famílies i tothom gaudia jugant o escalant. Quan es van començar a fer grans es van començar a queixar i va haver de trobar una altra activitat per fer en família. Va seguir anant a la muntanya però sense escalar. Ara que ja són més grans, explica, ja pot tornar a sortir amb la seva parella els caps de setmana. Per tant, veiem que amb la maternitat es produeix un punt d'inflexió en la seva trajectòria. En la setena pregunta destaca que “el més important és tenir un company que pugui compartir o entendre el teu esport i, així, poder compartir la criança i l'oci, per poder continuar fent allò que més t'agrada”. Així doncs, queda constatat que la maternitat és un fet que marca la trajectòria de les dones escaladores que tenen fills i, tal com diu la Mònica, és molt important que les tasques de criança es reparteixin entre la parella per tal que els dos membres puguin seguir fent allò que els agrada, encara que sigui de manera més reduïda.

En la primera pregunta es torna a veure la importància dels **referents**. Per la Mònica, els seus van ser escaladores de la seva època com la Lynn Hill o la Catherine Destivelle, destacades a nivell internacional. També ho van ser dones catalanes com Anna Masip, Meri Puig o Mònica Verge.

En la novena pregunta, on parla de la **presència que tenen les dones en l'escalada** i com ha **evolucionat al llarg dels anys**, explica que abans hi havia moltes noies que anaven a escalar per acompanyar el seu xicot. Ara, en canvi, creu que més dones escalen perquè els agrada. Pel que fa a les **diferències entre les diferents modalitats**, creu que l'esportiva és la més practicada per dones perquè també és la més practicada en general. Afegeix que en modalitats com l'escalada en gel o en grans parets “es necessita més tècnica, més resistència física, més caràcter per patir, etc.” perquè són modalitats més perilloses on el compromís és elevat.

Fent referència a les **professions relacionades amb l'escalada**, creu que la diferència entre homes i dones encara s'accentua més que en l'àmbit amateur, per dir-ho d'alguna manera. Pensa que pot ser degut a “l'entorn geogràfic, l'àmbit cultural i social o el grup en què una dona viu” i, a més, “aquestes

professions comporten un factor de perill i de compromís, així com unes condicions físiques notables que comporten un *modus vivendi* i una forma de ser que no està dins dels cànons d'una vida estàndard". Interpreto que, amb aquesta afirmació, vol dir que per les dones potser és més difícil deixar de banda les obligacions de la "vida estàndard" que anomena. A més, ho complementa amb el seu exemple, fet que explica en l'onzena pregunta: "en el meu cas, als 24 anys vaig decidir ser dissenyadora i no escaladora a nivell professional perquè veia més sortides a la carrera que vaig estudiar, la qual m'agradava tant o més que l'escalada". Seria interessant veure si aquest sentit de la responsabilitat el tenen de manera igual els homes i les dones, cosa que dubto ja que penso que és una característica socialment associada a les dones.

En la vuitena pregunta diu que a l'hora d'escalar li és igual amb qui fer-ho, tot i que afegeix que si són dones tenen objectius compartits i es motiva més.

Finalment, explica dos fets que poden semblar anecdòtics però que no ho són, ja que ens serveixen per veure **quines actituds genera el fet que les dones escalin**, vagin a la muntanya o que, simplement, facin coses que els homes han fet des de fa molt més temps. Un dels exemples que posa és que una cordada de nois a qui ella i la seva companya van haver de rescatar d'un ràpel, es van mostrar sorpresos i avergonyits després d'aquest fet. Es planteja si haurien reaccionat igual si els haguessin rescatat dos homes i no dues membres del "sexe dèbil".

3.4. *Anàlisi comparativa dels testimonis*

Un cop analitzades les entrevistes a les diferents persones, intento comparar-les i treure conclusions per aprofundir més en tot el que expliquen. Partint de la base que totes elles diuen que hi ha menys dones que escalen que homes, tal com indiquen les dades, analitzo aspectes que comenten relacionats amb les desigualtats de gènere que es produeixen en aquest esport, a banda d'esbrinar per què es produeix la diferència en nombre de practicants.

Començo per l'aspecte de la **maternitat**, ja que només una d'elles n'ha parlat. Normalment es sol justificar que la dona sigui qui desenvolupa les tasques de

criança apel·lant a la seva vocació natural i al sentiment d'amor maternal. Aquest fet fa que deixi de fer allò que li agrada per cuidar els infants, tot i que sovint sembla que sigui ella qui pren la decisió de deixar de banda les seves aficions. Autores com Simone de Beauvoir neguen que aquest sentiment sigui fruit de la biologia, basant-se en "testimonios de la literatura y en historiales clínicos" tal com explica Teresa López al pròleg de l'edició espanyola *d'El segundo sexo* (1998:31): "La historiadora y feminista E. Badinter ha mostrado, en una investigación sobre el amor materno de los siglos XVII al XX, que tal sentimiento es producto de comportamientos sociales y variable con las épocas y las costumbres, pero no fruto de un instinto". A més, afegeix que, pel que fa a la relació de la mare amb els fills (1998:31), "Beauvoir sostiene que no es cierta la afirmación según la cual la maternidad basta para colmar a una mujer, ni tampoco que el hijo sea para la mujer un complemento de privilegio, como no es cierto que el hijo encuentre una felicidad segura en los brazos de la madre". Per tant, basant-me en la teoria de Beauvoir, puc posar en dubte que la dedicació que s'atribueix a les mares amb els fills sigui un instint biològic. És més, aquesta creença podria servir per relacionar directament les dones amb les tasques de cures i criança, convertint-se en una càrrega. El fet de tenir aquesta càrrega fa que s'hagin de deixar de banda altres coses, les quals són, normalment, les aficions. Tal com diu la Mònica, l'última entrevistada, el fet de ser mare ha discriminat l'escalada sovint. Té clar, però, que el més important és compartir aquestes tasques amb la parella per poder seguir escalant. Des del meu punt de vista, ja que és un fet que he observat nombroses vegades en aquest esport, normalment és la dona qui s'ocupa de la criança dels fills i l'home segueix escalant gairebé al mateix nivell que ho feia abans de tenir-los. Aquesta actitud és un reflex de la societat en l'escalada, ja que els comportaments són els mateixos.

En segon lloc tracto el tema dels **referents esportius**. Els referents, siguin del tipus que siguin, són persones en què (per allò que fan, pensen o de la manera que són) ens sentim identificats ja que ens representen d'alguna manera. Per

això, la seva figura serveix perquè altres persones s'hi vulguin assemblar o vulguin fer el mateix. Al llarg de les entrevistes he observat que la pauta és comuna; els referents esportius de les dones, són dones. En el cas de la primera entrevistada, la Marta, quan va començar a competir es fixava en les noies més grans que ella que també ho feien. L'última entrevistada, la Mònica, es fixava en les poques noies que escalaven quan ella va començar. Veiem, doncs, que els referents són persones del col·lectiu que més ens representa, en aquest cas, les dones. En el cas de l'escalada, com que és un esport tradicionalment masculí, el fet que hi hagi referents femenins és imprescindible, ja que permet a altres dones sentir-se identificades i, per tant, fer el mateix que elles, que és escalar. Com ja hem anat veient, la presència de dones en aquest esport és baixa comparada amb la dels homes. La falta de referents podria anar relacionada amb les causes d'aquesta diferència pel que fa a la quantitat de practicants. A més, com que hi ha menys dones que escalen, per estadística, el seu nivell tampoc és tant alt, per la qual cosa els referents es redueixen o no són tant "ambiciosos" com els dels homes. Tot i això, si es compara l'escalada amb els esports predominants, les seves practicants tenen més facilitat per trobar referents femenins, fet que va relacionat amb el següent aspecte.

Els **mitjans de comunicació** especialitzats en muntanya i escalada donen bastanta **visibilitat a les dones**, especialment quan realitzen activitats pioneres dins del seu col·lectiu. Durant l'any 2017 és un fet que s'ha observat molt, ja que les escaladores han aconseguit ascensions d'alta dificultat en escalada esportiva mai aconseguides per elles. Com que no és tant comú que les dones escalin vies de dificultat 9a, per exemple, és un fet poc normalitzat que crida l'atenció i fa que es visibilitzin més a través dels mitjans. Tot i això, la tercera entrevistada, la Diana, opina que no obtenen el ressò mediàtic per l'activitat que fan sinó perquè compleixen uns cànons de bellesa determinats. Seria interessant analitzar aquest fet més a fons, però pel que diu el Toni, que explica que en determinats països s'utilitza la figura d'escaladores importants per fer publicitat, veiem que sí que s'utilitza la imatge de la dona per vendre.

Pel que fa a l'**àmbit competitiu**, tal com he explicat en l'anàlisi de les entrevistes a la Marta i al Toni, que són les persones relacionades amb aquest món, hi ha diverses opinions. D'una banda, el Toni, que té un paper important, pensa que l'escalada de competició és un dels esports on més igualtat hi ha i considera que les capacitats de les dues categories es valoren per igual. En canvi, la Marta, que competeix, viu les competicions d'una altra manera, ja que no està d'acord amb les vies o blocs que equipen per la categoria femenina. Segons el que diuen els dos, veiem que s'assumeix que la categoria femenina té unes qualitats diferenciades de la masculina i que per això les proves són diferents. Per tant, tal com ja he comentat en l'anàlisi de l'entrevista al Toni, no són les institucions qui són conscients d'aquestes desigualtats, sinó les dones que participen en les competicions.

El següent aspecte és el de les **diferències entre modalitats**. Hi ha modalitats que són més minoritàries que les altres, per la qual cosa també hi haurà menys dones que les practiquin. Tot i això, en les activitats més compromeses, físiques o perilloses com l'escalada en gel, l'escalada clàssica o l'escalada en grans parets, la presència de dones encara és més baixa. Tal com diu la Diana, la tercera entrevistada, sembla que com més «risc objectiu» hi ha, menys dones fan l'activitat. Va relacionat amb el que diu la Mònica, la darrera entrevistada, que comenta que en aquestes modalitats, com que són més perilloses "es necessita més tècnica, més resistència física, més caràcter per patir, etc.". Aquests valors se solen associar als homes, tal com he anat comentant al llarg de l'anàlisi de les entrevistes. Que se'ls associïn aquestes qualitats, però, no vol dir que només ells puguin fer aquest tipus d'activitats. La Sílvia Vidal, per exemple, ho demostra amb les seves aventures. Durant l'última, que va consistir en obrir una via en solitari a Alaska, va estar 36 dies portant el material i les provisions i 17 dies més a la paret. No portava GPS ni un mapa sencer de la zona i tampoc va comptar amb ajuda externa (mòbil o ràdio) per informar-se de la meteorologia. Que una dona faci aquest tipus d'activitats que poca gent més al món fa, també demostra que les dones són capaces d'assolir el màxim nivell.

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

Finalment, sobre la qüestió dels **grups d'alt nivell** com el CTAC i el CTEEC, veiem que en aquests dos casos el grup actual és mixt. Pel que fa als grups d'alt nivell d'alpinisme, la Diana, que n'ha format part durant nombrosos anys, no és partidària fer-ne un pels nois i un per les noies. Fer dos grups en funció del gènere dels esportistes, creu, té coses bones i coses dolentes, tot i que aposta pel mixt. Segons les dades del CTAC que he analitzat i el que diu la Diana, penso que si hi ha dos grups no s'assoleix el màxim nivell en cadascun d'ells, fet que veiem en l'evolució del centre al llarg dels anys. Penso que si tots els esportistes formen part del mateix grup, tenen les mateixes oportunitats. El Toni, que porta la selecció espanyola d'escalada esportiva, també valora positivament el fet que el grup sigui mixt, ja així els esportistes es valoren per criteris únicament esportius.

4. Conclusions

Al llarg d'aquest treball he pogut constatar, una vegada més, que les desigualtats per raó de gènere són presents en tots els àmbits de la vida. No podria ser d'altra manera; totes les persones formem part de la mateixa societat i, per tant, reproduïm allò que hem après de forma inconscient. Tot això que hem après inconscientment i que reproduïm, també, inconscientment, són el conjunt de valors, actituds, idees i creences que determinen la nostra manera d'actuar, pensar, estimar, aprendre, sentir, menjar, vestir, fer esport, treballar i, en definitiva, la nostra manera de viure. És a dir, existeixen una sèrie de convencions socials que condicionen la nostra manera de desenvolupar-nos com a persones des del dia que naixem, o inclús abans. Aquestes convencions són idees generalment acceptades (de manera inconscient, repeteixo) i inqüestionables que dominen el conjunt de la societat. Així doncs, el fet de viure en una societat patriarcal fa que ningú de nosaltres sigui lliure de la seva essència. Encara que algú se'n vulgui lliurar, en funció del nostre gènere tindrem uns determinats privilegis, o no. Socialment, doncs, els homes tenen privilegis respecte les dones. És a dir, com a subjecte, tenen més facilitats per desenvolupar allò que desitgen ja que no tenen tantes càrregues com les dones.

L'esport és un dels àmbits on es veuen reflectides aquestes convencions socials i els valors que s'associen a cada gènere. Generalment, l'activitat física ha estat tradicionalment associada als homes, qui, socialment, posseeixen qualitats com la força o la valentia. Per tant, l'esport en general es relaciona amb qualitats i valors masculins, deixant de banda les que s'associen a les dones, com la flexibilitat, el ritme o l'estètica. A banda d'aquest fet, les dones tenen una sèrie de càrregues que venen determinades pels rols, tasques i estereotips que han de realitzar i complir. Per exemple, el fet que les feines domèstiques i de criança se'ls associïn a elles, fa que no disposin de tant de temps i llibertat per dedicar-se a les seves aficions, en aquest cas, l'esport. Un altre exemple és el sentit de la responsabilitat que se suposa que han de tenir per tenir uns estudis, trobar feina...

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

El món de l'escalada, com és obvi, no queda al marge d'aquests valors i les diferències que provoquen entre gèneres, fet que ha quedat constatat al llarg del treball.

La resposta a la primera pregunta de la hipòtesi, on em plantejava si a Catalunya hi ha menys dones que homes que practiquen l'escalada, és que sí. Aquesta pregunta la responen les dades que he analitzat, les quals mostren que en el món de l'escalada catalana els homes tenen més presència que les dones. Un cop comprovada aquesta diferència en quantitat he intentat esbrinar-ne les causes, entre les quals hi ha les que esmentava en la hipòtesi (la maternitat i els rols de gènere). A banda de les que ja suposava i de les que he esmentat parlant de l'esport en general, penso que també es pot relacionar amb el fet de la feminització de la pobresa, fet provocat, entre d'altres, per la bretxa salarial, la desigualtat en l'accés a càrrecs directius, la precarietat laboral i la pobresa energètica. Si les dones són més pobres, vol dir que la seva vida s'ha de centrar en cobrir les necessitats bàsiques, deixant de banda les aficions. A més, en un esport com l'escalada, on es necessita disposar de material, transport i altres recursos per poder-lo practicar de manera autònoma, l'accés de la dona treballadora encara es dificulta més.

Per tant, puc concloure que les dones tenen més dificultats per realitzar allò que desitgen, pel fet de ser dones, i que l'escalada és un esport on el paper de l'home acostuma a ser el principal.

Pel que fa a les accions que duen a terme les institucions per potenciar la presència de dones en l'escalada, faig una crítica constructiva. Penso que no es poden limitar a donar ajudes econòmiques a aquelles dones que vulguin fer cursos o que subvencionin trobades d'escaladores, sinó que hi ha d'haver accions reals. Per començar, hi hauria d'haver la intenció d'abordar la problemàtica, i fer-ho de la manera adequada. Considero que s'ha d'anar més enllà de la idea de tractar les persones (escaladores) per igual perquè, com es sol justificar, totes són persones (escaladores). Si es tracta de la mateixa manera

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

a homes i dones, es segueixen provocant desigualtats, ja que socialment no tenen els mateixos privilegis. Per tant, s'hauria de potenciar de manera més contundent la presència de les dones en l'escalada. Es podria fer a partir d'un programa, elaborat per un equip amb la formació necessària, que, per exemple, desenvolupés una sèrie d'activitats de formació únicament per dones. D'aquesta manera, més dones tindrien l'oportunitat de formar-se per ser més autònomes en l'escalada.

Tot i això, com ja he anat dient, la problemàtica de les desigualtats de gènere té un abast molt gran i està molt arrelada en la societat, per la qual cosa és necessari un canvi radical i total. És a dir, per molt que les institucions desenvolupin una tasca important per millorar la situació de la dona en l'escalada, realment no canviarà, ja que el problema afecta la societat en general i és molt complex. El que sí que és feina seva és potenciar la participació de dones en esports com l'escalada, on la presència d'homes és molt més alta.

5. Bibliografia i web grafia

Cartró Iriarte, Marieta. (2017). "Escalada esportiva" a *Revista Vèrtex*, núm. 275: 82.

Centre Acadèmic d'Escalada. (1993). *Cinquanta anys del CADE*. Barcelona: Centre Excursionista de Catalunya.

De Beauvoir, Simone. (1998). *El segundo sexo. Volumen I. Los hechos y los mitos*. Madrid: Ediciones Cátedra, S.A. Feminismos clásicos.

Fatjó i Gené, Josep. (2005). *Història de l'escalada a Montserrat*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pàgines 57-58 i 171.

FEEC. (2010). *Anuari 2010*. Pàgines 30, 31, 35, 43, 45, 53-57 i 68.

FEEC. (2011). *Anuari 2011*. Pàgines 41, 46, 52-54, 56, 57, 63, 64 i 78.

FEEC. (2012). *Anuari 2012*. Pàgines 34, 35, 38, 47-50, 53, 54, 59, 60 i 71.

FEEC. (2013). *Memòria d'Activitats 2013*. Pàgines 35, 37, 39 i 40.

FEEC. (2014). *Memòria d'Activitats 2014*. Pàgines 22-24 i 30.

FEEC. (2015). *Anuari 2015*. Pàgines 26, 28-30, 35 i 39.

FEEC. (2016). *Anuari 2016*. Pàgines 1, 3, 5, 30, 31, 34-38 i 48.

Simó, Maria Antònia. (1959). "Alpinismo femenino" a *Montaña*, núm 64.

Turró, Guillem (2016): "Discriminación sexista" a *Ética y deporte*, Barcelona: Editorial Herder, pàgines 91-99.

Barrabés. *Graduaciones en escalada en roca*. [Consultat: agost de 2017].
<http://www.barrabes.com/actualidad/tecnica/2-6746/graduaciones-escalada-roca.html>

CEC. *El CEC – Centre Excursionista de Catalunya*. [Consultat: octubre de 2017].
<http://cec.cat/el-cec-centre-excursionista-de-catalunya/>

Climbing for Guapas. *Nuestro Origen*. [Consultat: gener de 2018].

<https://climbingforguapas.com/nuestro-origen/>

Enciclopèdia Catalana. *Escalada*. [Consultat: agost de 2017].

<https://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0180087.xml>

Enciclopèdia Catalana. *Lluís Estasen Pla*. [Consultat: octubre de 2017].

<https://www.enciclopedia.cat/EC-EEC-5119.xml>

Enciclopèdia Catalana. *Carme Romeu Pecci*. Consultat: octubre de 2017].

<https://www.enciclopedia.cat/EC-EEC-11047.xml>

Enciclopèdia Catalana. *Helena Alemán Sobrino*. [Consultat: desembre de 2017].

<https://www.enciclopedia.cat/EC-EEC-285.xml>

Europrofem. *Perspectiva o enfoque de genero*. [Consultat: octubre de 2017].

http://www.europrofem.org/contri/2_05_es/cazes/03_cazes.htm

FEDME. *Qué es la escalada*. [Consultat: juliol de 2017].

<http://www.fedme.es/index.php?mmod=staticContent&IDf=148>

FEDME. *Qué es la escalada en hielo*. [Consultat: juliol de 2017].

<http://www.fedme.es/index.php?mmod=staticContent&IDf=149>

FEEC. *Cercador d'instructors i tècnics*. [Consultat: gener de 2018].

<https://www.feec.cat/formacio/ecam/cercador-instructors/>

FEEC. *Què és la FEEC*. [Consultat: setembre de 2017].

<https://www.feec.cat/feec/que-es-la-feec/>

FEEC. *Carnets federatius 2017*. [Consultat: desembre de 2017].

<https://www.feec.cat/feec/carnet-federatiu/>

Pubilles Escaladores. [Consultat: gener de 2018].

<https://pubillesescaladores.wordpress.com/>

Termcat. *Perspectiva de gènere*. [Consultat: octubre de 2017].

<http://www.termcat.cat/ca/Cercaterm/>

Termcat. *Patriarcat*. [Consultat: octubre de 2017].

<http://www.termcat.cat/ca/Cercaterm/>

Viquipèdia. *Escalada*. [Consultat: juliol de 2017].

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Escalada>

L'ESCALADA CATALANA DES DE LA PERSPECTIVA DEL GÈNERE

ANNEX 1

Índex

1. ENTREVISTES COMPLETES **2**

1.1. ENTREVISTA A MARTA PALOU.....	2
1.2. ENTREVISTA A TONI ROY.....	6
1.3. ENTREVISTA A DIANA CALABUIG.....	9
1.4. ENTREVISTA A MÒNICA SERENTILL.....	15

1. Entrevistes completes

1.1. Entrevista a Marta Palou

1. Quant fa que escales? Com vas començar?

Fa vuit anys. Sempre anava a caminar amb els meus pares per la muntanya i un dia vaig veure gent escalant. Em va cridar l'atenció i em va agradar molt, i ho vaig voler provar. Em van apuntar a un rocòdrom, al Free Bloc de Barcelona, on segueixo entrenant.

2. Què és l'escalada esportiva per tu? Què t'aporta? Tens algun referent?

Doncs, no sé, l'escalada per mi ara és la meva vida; tot el que faig és pensant en l'escalada. És a dir, les vacances les programo per escalar, el que menjo... tot, és la meva vida. I referent... o sigui, quan vaig començar a escalar, com que vaig començar a competir al cap de molt poc, veia competir l'Helena, la Tere, la Marieta⁷... però després em vaig adonar que no només hi eren elles, sinó que hi havia molts nois i noies fortes. Per això, ara em fixo amb tothom, amb la gent de més a prop i amb la de més lluny.

3. Per tant, entenc que la carrera que estudies va relacionada amb tot això que expliques, oi?

Sí. Vaig triar INEFC perquè és una carrera amb la que tinc temps per escalar i perquè tot el que és esport m'agrada. A més, m'agradaria acabar treballant d'alguna cosa relacionada amb l'escalada.

4. D'entrenadora, per exemple?

Sí, o també em plantejo treure'm el títol de Tècnic d'Escalada o... Ara, per exemple, començaré a treballar amb la Selecció fent d'entrenadora. No ho sé, alguna cosa relacionada amb l'escalada.

5. Pel que sé, t'entrenes a tu mateixa, oi?

Sí, vaig començar aquest gener. Primer em vaig fer mal al dit perquè em vaig passar, però ara que ja m'he lesionat un cop em va millor. M'agrada molt.

6. Com resumiries o explicaries la teva trajectòria com escaladora fins avui?

Vaig començar amb dotze anys i sempre he tingut les mateixes ganes d'escalar. Hi ha hagut èpoques pitjors, en les que m'he lesionat, però sempre és el que m'ha motivat més.

⁷Es refereix a l'Helena Alemán, la Teresa Troya i la Marieta Cartró, escaladores que, quan la Marta començava a escalar, competien a nivell nacional.

7. I a nivell de competicions?

Vaig començar a competir a nivell espanyol amb catorze anys i amb quinze vaig guanyar el meu primer campionat i la meva primera copa d'Espanya, fet que vaig aconseguir fins els divuit. Als dinou anys em vaig trencar el peu, que va ser la primera lesió important, i només vaig guanyar la Copa perquè no vaig poder competir en totes les competicions i vaig quedar sub-campiona d'Espanya en la categoria absoluta. L'any següent, que va ser aquest, que n'he fet vint, a principis d'any em vaig lesionar el dit i no he competit gaire, en part, perquè era el primer any que no competia en la categoria juvenil. Vaig decidir prendre-m'ho amb calma i entrenar com pogués perquè tenia el dit molt malament. Aquest estiu em vaig començar a recuperar, estava millor, i vaig fer els meus primers 8b, el meu primer 8b+... i res, ara estic entrenant i recuperada del tot.

8. I competir, t'agrada? Com ho vius?

Crec que té coses molt bones que m'agraden molt i coses més dolentes. Per exemple, el que no m'agrada és que hi ha noies que de sobte "estan amb tu" i critiquen les altres, però després estan amb les altres i et critiquen a tu. Però realment, per mi, competir és pensar que tinc una data per estar forta i entreno pensant en aquella data per donar el millor de mi. Un cop passada aquesta data sé que estic forta i que puc anar a escalar a la roca, això és el que m'agrada.

9. Amb qui acostumes a escalar? Són nois o noies?

Bé, jo fa tres anys que surto amb el Roger i, quan vam començar, em va presentar tots els seus amics i vaig començar a anar a roca. Abans, però, anava amb el meu entrenador perquè era més petita i no coneixia a ningú. Ara, doncs, acostumo a anar amb el Roger i els seus amics, que són nois.

10. Creus que hi ha més homes que dones que escalen per afició?

Sí que potser al sector, quan estàs escalant, veus a més homes. Però crec que cada cop menys, cada cop s'està igualant més.

11. I a nivell professional, quina presència creus que tenen les dones? Com a entrenadores, equipadores de competicions... Com ho veus?

Ho veig malament, hi ha molt poques dones que equipen, entrenen... Però també crec que cada cop guanyaran més presència.

12. Per què creus que passa això?

Potser perquè abans l'escalada era considerada un esport més d'homes pel fet que es necessita força, no és com la dansa o altres esports. Però cada cop crec que importa menys si un home balla o una dona escala, per exemple.

13. I et preocupa? Fas alguna cosa per canviar-ho?

O sigui, sí que és veritat que si vaig a un rocòdrom i hi ha la Shirly, que és una de les poques dones que equipa, em motiva més provar els seus blocs que provar els d'un home. Però no faig res per canviar-ho.

14. Pel que fa al ressò mediàtic que es dona a l'escalada, creus que es visibilitzen igual les dones que els homes? I si ho comparem amb esports molt més estesos com el futbol?

Bé, l'escalada no es veu per la televisió com el futbol. Crec que, fins i tot, quan una dona encadena 9a, segur que té ressò. En canvi, quan ho fa un home, no té tanta importància perquè n'hi ha més que ho aconsegueixen. No sé si és bo o dolent.

15. Fent referència al grau de dificultat; per què els homes són qui assoleix el màxim nivell?

Principalment, penso que és perquè tenen unes qualitats físiques que les dones no tenim. Però ara també s'està demostrant, amb el primer 9b femení, que nosaltres també el podem assolir. Crec que el grau s'acabarà igualant, de fet, hi ha poca diferència... l'Adam Ondra ha fet 9c i l'Angy, 9b.

16. T'has sentit mai discriminada, en el món de l'escalada, per ser dona?

Bé, simplement crec que hi ha determinada gent que pel fet de veure't a un sector mirant un 7c és com: "Amb tu no vull parlar". Però penso que no és per ser dona, sinó perquè hi ha gent que és així. De fet, aquest any he conegut gent que quan jo provava un 8a no em parlava. Després, vaig començar a provar un 8b i em deien que era "soft", que no era 8b. I després vaig fer el meu primer 8b+ i ja em van dir si volia anar a provar una via. Trobo sorprenent el canvi que fan en un mes només perquè pujo el grau, jo segueixo sent la mateixa.

17. Estàs d'acord que a les competicions el nivell de la categoria femenina sigui inferior al de la masculina?

El que normalment passa és que, com que els nois són els “forts” i hi ha el Ramon entre d'altres, la via de la seva final va pel desplom, travessant-lo tot, és llarga... I normalment, la de les noies és molt més curta, va recta i és més de placa. A mi això em molesta molt perquè la placa se'm dona malament, m'agrada molt més el desplom i m'agradaria provar la via de la seva categoria. Al final, qui equipa són homes, i si fossin dones seria millor. L'excusa que donen és que no estem fortes, que no hi ha nivell, i per això fan vies menys “guapes”... Però si està ben equipat, és igual de “guapo” un 6a que un 9a. A més, pensen que “algú ha d'encadenar algun bloc” i ens els fan més fàcils a nosaltres. Però si ells no encadenen, nosaltres també podem no encadenar.

18. Per últim, quines marques et patrocinen? Hi ha diferències de gènere en aquest àmbit?

Em patrocina Mammut, La Sportiva i Loop Holds. Per l'experiència que tinc, no, hi ha de tot, tot i que volen més noies perquè n'hi ha poques.

1.2. Entrevista a Toni Roy

1. Quant fa que escales? Com vas començar? Tenies/tens algun referent?

Vaig començar tard a escalar i, com la majoria de gent, amb algun amic que ho practicava. Em va agradar molt des del primer dia i, tot i ja escalar una mica, em vaig apuntar a un curs que feien al Club de la meva ciutat per aprendre més i conèixer més gent que tingués la mateixa afició.

2. Què és l'escalada per tu? Quines modalitats has practicat?

La meua vida gira al voltant de l'escalada, tant a nivell professional com personal. Actualment practico principalment l'escalada esportiva i una mica de bloc. Quan vaig començar feia més via llarga, cosa que he fet bastant, i també escalada en gel, escalada mixta i alpinisme.

3. Les persones amb qui acostumes a escalar són homes o dones? Sempre ha estat així? Què prefereixes? Per què?

Actualment escalo més amb homes que amb dones, tot i que sovint el grup amb què sortim és mixt. L'important de la companyia amb qui vas a escalar no és si són homes o dones, sinó més un tema de persones. Per tant, prefereixo sortir a escalar amb gent amb qui em sento a gust. A més, sempre que sigui possible també prefereixo que tinguin un nivell semblant al meu, ja que així pots provar la mateixa via, comentar-la i tenir un objectiu comú, cosa que estimula. Durant molt de temps vaig sortir a escalar amb la que era la meua parella en aquell moment. L'escalada és una activitat que demana temps, viatges... així que què millor que compartir-ho? De tant en tant encara anem escalar junts i faria el mateix amb un amic home. No hi ha cap diferència entre homes i dones per anar a escalar.

4. Creus que hi ha més homes que dones que escalen, en general? Passa el mateix en totes les modalitats de l'escalada? Ha anat canviant durant la teua trajectòria?

Malauradament, sí, encara hi ha més homes que dones que escalen. Tot i això, cada vegada hi ha més presència de dones, especialment en l'escalada en bloc i l'escalada esportiva. Als rocòdroms la presència de dones també és molt important i els percentatges ja són semblants. Un estudi fet als EUA, per exemple, mostra que el creixement de les dones usuàries de rocòdrom és molt

superior al dels homes i l'escalada és un dels esports on el nombre de practicants femení creix més⁸.

5. I a nivell professional, quina presència creus que tenen les dones en el món de la competició? Ha anat canviant durant la teva trajectòria?

Encara la presència de la dona és inferior a la dels homes, per exemple, en les competicions nacionals hi ha menys inscrites que inscrits, tot i que, la tendència està canviant; en les categories inferiors el nombre d'inscrits cada com s'assembla més entre homes i dones.

6. Per què creus que passa (la menor presència de dones escaladores)?

Difícil resposta, imagino que encara s'arrossega l'herència de la societat en què vivim. Tot i això, com deia, la tendència és positiva, afortunadament.

7. A nivell de competicions, es valoren igual les capacitats de la categoria femenina que les de la masculina? Per què les vies/blocs són diferents?

Per descomptat, campió del món ho és tant un home com una dona! Pel que fa al tipus de vies o blocs, a l'hora d'equipar es fa pensant en qui les ha de fer, de la mateixa manera que per les categories dels més petits es mira que no hi hagi passos molt llargs ja que no els podrien fer per envergadura. El mateix succeeix entre homes o dones.

8. Fent referència al grau de dificultat; per què els homes són qui assoleix el màxim nivell?

Sobre això diria que ha diversos factors. Un és el que s'ha anat comentant en aquesta entrevista i és el nombre de practicants, ja que si hi ha més homes practicants és més probable tenir super-classes. D'altra banda és perquè moltes de les vies dures són més físiques i això afavoreix als homes. Dit això, però, hi ha noies, cada cop més, que estan realitzant les vies més dures del món i escaladores com Angela Eiter (9b) o Margo Hayes (la Rambla 9a+) ho demostren, realitzant vies que molt pocs homes han pogut fer.

9. Pel que fa al ressò mediàtic que es dona a l'escalada, es visibilitzen igual les dones que els homes?

Segurament hi ha més informació d'homes ja que les activitats realitzades han estat més significatives o rellevants, però hi ha escaladores que són més mediàtiques que molts homes. Per exemple, a Seül (capital de Corea del Sud),

⁸Per fer aquesta afirmació es basa en l'estudi fet als EUA que menciona. Per tant, queda fora de l'abast del treball.

als autobusos hi ha anuncis amb l'escaladora Kim Jain (campiona del món). Sasha Diguilian (USA) també és molt mediàtica.

10. Tot el que hem comentat et preocupa? Tenint el paper que tens, fas alguna cosa per canviar-ho?

Sí, el paper de la dona dins la nostra societat encara té molt de camí per recórrer i l'esport no és una excepció. Per tant, tots hi hem de posar el nostre granet de sorra. Tot i això, crec que l'escalada de competició és dels esports on més igualtat hi ha; les competicions són sempre conjuntes, al mateix lloc, s'atorguen els mateixos premis... No ho entendria d'una altra forma.

Pel que fa al meu paper, penso que tots els esportistes són iguals, i no es fa cap tipus de diferenciació (cert que ni positiva ni negativa) entre homes i dones. Les concentracions, per exemple, les fem conjuntes i els grups de treball es fan per nivell d'escalada, tant és si són homes o dones. El mateix succeeix a l'hora de seleccionar els esportistes; es decideix, també condicionats pels recursos de què disposem, dels esportistes de qui més possibilitats hi ha de treure resultats. De la mateixa manera que no hi ha el mateix nombre d'esportistes a cada categoria (Sub-16, Sub-18,..), passa el mateix entre homes i dones. Els criteris són purament esportius.

1.3. Entrevista a Diana Calabuig

1. Quant fa que escales? Com vas començar? Tenies/tens algun referent?

La primera vegada que vaig escalar va ser al 2001. Vaig coincidir amb un grup d'escaladors que estaven fent un curs de submarinisme on jo feia de monitora. Parlant, vaig fer cap, en ple mes d'agost, a Arbolí. I allí vaig veure que allò estava fet per a mi. En aquells moments no coneixia gran cosa de l'escalada i tampoc he estat una persona a qui li hagi agradat llegir gaire sobre la cultura "escaladoril". Ho veig més com una "filosofia" que no pas només un esport. Els meus referents són persones que em transmeten una il·lusió i una manera de viure més que no pas qui hagi sortit més a les revistes. Persones que transmeten i que respecten els altres.

2. Què és l'escalada per tu? Quines modalitats has practicat?

Potser em repeteixo, però per mi, l'escalada és una filosofia. Podria ser quasi una meditació si vols. És una manera d'entendre la muntanya, que per mi, és part de la vida. És una forma de sobreviure a la pudredumbre actual de societat.

Crec que he practicat totes les modalitats *habidas y por haber*. Jajajaja. Esportiva, clàssica, equipat, desequipat, amb "catxarros", sense "catxarros", amb corda, sense corda, de primera, de segona, amb martell, sense martell, amb por, amb molta por, sense por, amb molta motivació, de nit, de dia, carregada i amb "lo puesto". Portant el pes de la cordada i deixant-me portar. En roca, neu, gel i confeti. Al sol i a l'ombra. Amb fred, molt fred i amb calor, molta calor, plovent, nevant i pedregant.

3. Com resumiries o explicaries, fins avui, la teva trajectòria com escaladora?

Faig el que puc i m'agradaria tenir més temps per poder dedicar-n'hi més. Realment, quan estic massa dies sense escalar el meu cos i el meu cervell ho reclamen a crits. Des de sempre, m'he hagut de buscar les garrofes i això vol dir haver de treballar per viure, pagar hipoteca, gasolina i material per poder escalar i anar on els somnis ens porten, que no sempre la realitat ens deixa.

4. Com valores la teva experiència al CTAC i a l'ENFA? És millor que el grup sigui mixt o que hi hagi grup femení? Per què?

Vaig fer cap al CTAC per casualitat a finals del 2011. En aquella època estava escalant amb un grup de gent massa forta per mi i no tenia terme mig. O anava "arrossegant-me" per tot arreu, o anava amb persones que només escalaven o feien activitat un dia a la setmana. I volia trobar un grup amb qui poder fer moltes activitats, però més al meu nivell. Em quedava molt per aprendre (i em segueix faltant) però volia poder exprimir-me a mi mateixa. Moltes vegades, el que ens passa a les "fèmines" és que ens porten com "princeses" i la societat no concep que nosaltres també ens podem fer mal, podem patir, podem investigar, ens podem perdre... i no passa res. No cal que ens protegeixin, som prou intel·ligents i vàlides per fer-nos càrrec de nosaltres mateixes i també d'altres persones.

És millor mixt? No ho sé... He començat tard a escalar i a tots aquest grups hi he estat massa gran, potser. I no sé si és per l'edat, per la feina que he fet sempre o per inquietuds pròpies, però veig que hi ha coses bones en tots els casos. Penso que el secret és qui porti el grup i quins objectius es tinguin. No és millor ni pitjor un grup mixt que un grup unisex. També crec que les coses (a poc a poc, molt a poc a poc) estan canviant, i ja existeix gent amb una visió no tant per sexe sinó per persones. Jo sempre dic que no podem valorar les activitats pel raser masculí (que és el que sempre s'ha fet): qui és més fort, qui aixeca més quilos o qui és capaç de moure'ls de manera intel·ligent? Qui és més valent, qui no té por o qui, tot i tenir-ne, és capaç de tirar endavant?

És una mica absurd fer grups unisex, crec que són mentalitats arcaiques. El que fan és, amb molta purpurina, disfressar aquesta idea masculista que les dones som més delicades, que hi ha nivells diferents... I la qüestió és: per què hi ha aquesta diferència tant gran entre una noia i un noi de la mateixa edat? Això no s'arregla amb grups "d'elit d'homes" i "catàlegs de models" de dones. Amb això estan fomentant encara més aquesta imatge de "princeses" mal entesa.

No pot ser, sota el meu entendre, que admirem unes noies que han fet "tal" cosa, pel simple fet que són dues noies, quan allò ho ha fet moltes persones abans, persones, dones incloses, però amb cordades mixtes. Què vol dir

aleshores, que si vas amb un noi ell és el “machote” i tu només vas de “florero”? Doncs no, jo he pujat arrossegant a nois per vies que molta gent no s'atreveria a pujar, he encadenat de primera vies que em deien que no podia fer si no era amb un “macho alfa” o si no hi anava durant dos dies. No som aquí per demostrar res a ningú, però tampoc ens han de fer creure que no som ningú. Escalem o fem la migdiada perquè ens agrada, perquè ens sentim bé, no perquè ens pengin floretes de la solapa de la camisa. Ens hem de respectar mútuament perquè som persones i perquè tenim il·lusió, independentment de si fem IV grau o 9c. Per mi, no és millor persona una que faci 9a que una que comenci a escalar i no sàpiga ni fer-se el nus. Hi gaudeixo igual, sempre que em transmeti alguna cosa positiva. I per sort, he trobat sobretot nois ja amb mentalitat més equitativa (tot i això, no és només qüestió d'edat, continua havent-hi nois amb la mateixa mentalitat).

El fet d'haver estat en aquests grups m'ha aportat molta més seguretat, habilitats i adonar-me'n que també hi ha moltes dones “masclistes” que fan un mal favor a la millora de la situació de la dona en aquest món. Però sobretot, m'ha aportat el millor regal que m'hagin fet mai, que és haver compartit part de la meua vida amb grans persones i saber que ara tinc el millor tresor que es pot tindre: l'amistat amb persones meravelloses.

5. Les persones amb qui acostumes a escalar són homes o dones? Sempre ha estat així? Què prefereixes? Per què?

La veritat és que no miro gaire quin percentatge és. Si que és veritat que escalo força amb noies, però també perquè he estat pràcticament 7 anys en grups femenins, per la qual cosa m'he trobat amb moltes dones. Amb algunes d'elles espero escalar-hi sempre, i amb algunes altres no crec que m'hi torni a lligar mai més. També escalo amb molts nois i m'hi sento molt a gust, tot depèn del dia, ja que un dia quedes amb unes persones, i un altre, amb unes altres. Què prefereixo? Estar-hi a gust. M'agrada escalar amb dones, sobretot si veig que puc aportar aquesta confiança que moltes de nosaltres no ens deixen tenir. Tinc la paciència i la vivència del que se sent quan et fan sentir “torpe”, estúpida i inepte quan no és així. I m'agrada que les dones agafin, també, el paper que ens pertoca: 10 dones soles no estem soles, som 10! I també m'agrada escalar amb homes i ser una bona colla, encara millor, sempre és més divertit. Si

alguna cosa agraeixo a tot això són les hores i hores de riures que m'ha regalat la muntanya, les nits de fred, les hores de por... I això només ho porten les persones: homes i dones.

6. Creus que hi ha més homes que dones que escalen per afició? Passa el mateix en totes les modalitats de l'escalada? Ha anat canviant durant la teva trajectòria?

Que no hi escala tothom per afició? O potser aquí ens n'hauríem d'anar més enllà? És que els homes, en general, fan més el que volen que les dones? És que el paper de la dona és que ha de fer el que l'home li digui? Perquè, és clar, una dona sense un home no és ningú, oi? Deixant de banda aquesta qüestió, crec que sí que hi ha més homes escalant. Però també és veritat que cada vegada hi ha més noies fent de tot. L'escalada no és un món a part, és un reflex de la societat, ja que és part d'ella. Pel que fa a les diferents modalitats d'escalada, crec que hi ha més noies fent esportiva (moltes més, de fet), bastants menys fent via llarga, menys fent vies d'aventura i moltes menys encara escalant en gel. Sembla que com més "risc objectiu" hi ha, menys dones s'hi posen.

7. I a nivell professional, quina presència creus que tenen les dones? Com a guies, entrenadores... Ha anat canviant durant la teva trajectòria?

No dic zero perquè seria mentir, però costa molt trencar tabús ja des de dalt. D'una banda, com que per percentatge hi ha menys dones fent aquesta activitat, hi ha menys dones que s'hi vulguin dedicar. A part d'això, també hi ha un filtre molt dur d'aquest masclisme difuminat en forma de "clembuterol".

Bé, la meua trajectòria tampoc és tant llarga, però alguna més hi ha. Tot i això, crec que és perquè molta gent, sobretot durant els últims anys, s'ha posat a fer els cursos de guiatge (diria que "està de moda") i, per tant, ha crescut molt el nombre de persones que s'hi dediquen o s'hi volen dedicar, ja sigui homes o dones.

8. Per què creus que passa (la menor presència de dones escaladores)? Et preocupa i has fet alguna cosa per intentar-ho canviar?

Per tot el que he dit fins ara. A les dones se'ns associen els rols tradicionals d'estar a casa, criar, cuidar la família, estudiar, trobar una feina, ser mare, ser novia, dir que sí a tot, no qüestionar res, mantenir-se guapa, depilada, amb les

ungles arreglades i ben pentinada, etc. I clar, tot això es considera que no es pot relacionar de cap manera amb la muntanya i l'escalada.

Sí que em preocupa i sí que intento fer coses per canviar-ho. Ho faig cada dia que surto, que parlo amb dones, que parlo amb homes, que escalo, que comparteixo.

Perquè crec que no és un tema únicament de l'escalada, estic convençuda que ve de més enllà i que cadascú ho porta al seu terreny. Però en l'escalada, ja que es crea un entorn emocional, es pot arribar molt més endins de les persones i ens pot tocar més ràpid la fibra de voler ser com vulguem ser, de fer el que vulguem fer. I fer-ho per nosaltres, perquè si i perquè hem de ser lliures.

9. Fent referència al grau de dificultat; per què els homes són qui assoleix el màxim nivell en la majoria dels casos? Tenen més ambició i referents que les dones o és una qüestió biològica?

Suposo que per estadística i per tot el que he dit fins ara.

10. Pel que fa al ressò mediàtic que es dona a l'escalada, creus que es visibilitzen igual les dones que els homes?

No, en absolut. Les dones es visibilitzen pels pits i el cul que tenen, per si van ben vestides, per si van conjuntades... En fi, pel seu aspecte físic. En els anys que porto escalant només he vist un sol home -fet que em va sorprendre- engominat. Alhora, estic cansada de veure les dones maquillades, amb escots incomodíssims, repentines i seguint les modes. Els homes són els "bons" els "forts", les dones han de ser les "guapes". Pots fer tot el grau que vulguis, però si no ets guapa, ningú et dirà res. A més de fortes i persistents, les dones han d'anar a la última i riure sempre, i ha semblar que no els costa res.

11. T'has sentit mai discriminada, en el món de l'escalada, per ser dona?

Crec que ja saps la resposta: contínuament. El simple fet de la manera de fer del ENFA discrimina les dones que fem muntanya en general i és el màxim exponent d'aquesta discriminació. No pel fet d'existir, sinó per què hi ha darrera, qui hi ha darrera i com s'està portant. I crec que és una llàstima.

12. Podries concretar una mica més?

El simple fet de la filosofia de l'EFA que té la FEDME (al menys per ara i pel que he pogut viure jo) discrimina les dones que fem muntanya i per extensió, a totes. No perquè hagin fet un grup de dones, fet que té els seus avantatges i

inconvenients, sinó per tal com es desenvolupa. Un equip estatal, per normativa, ha de tindre un director o directora amb una certa formació, capacitats i experiència. Entenc que una persona sense experiència en la gestió de persones, sense una àmplia experiència en l'alpinisme i sense les titulacions corresponents no hauria d'estar al capdavant d'un equip finançat i patrocinat per la màxima entitat pública d'aquest àmbit. Penso, per tant, que posar una persona així, determina quins valors es donen a aquest grup. Creure que l'ENFA ha d'estar dirigit per una persona sense experiència ni titulacions, demostra clarament que el grup només es crea per "fer bonic". I si hi sumes que pel què més s'ha preocupat el director és en que surtin bones fotos, doncs... això ho diu tot. Evidentment, la selecció de l'equip és l'altre gran punt en què es pot veure si hi ha o no discriminació. És cert que les dones i els homes que es presenten a les proves d'aquests grups no tenen el mateix nivell i que hi ha més homes que dones amb moltes més hores a sobre, però d'aquí a seleccionar algunes persones de dubtosa capacitat real i mental, hi ha un tros. Com que l'alpinisme no té marques ni competició, és més difícil poder seleccionar qui és més fort o més ràpid perquè no sempre són les millors qualitats. Però la base d'aquest conjunt de disciplines és l'actitud, els valors, el saber fer equip i no només ser un grup. I això és funció bàsica del director d'equip, que ho ha de treballar i ha de ser capaç de seleccionar-ho. A més, si les exigències per ser director d'un equip d'aquests són aquestes, perquè ha de ser un home qui porti l'equip de dones, mentre hi ha bastants més dones amb més experiència/capacitats/titulacions que ho podrien fer? En fi, aquest és un exemple com tants d'altres: que dubtin de tu perquè ets dona quan després els has de treure de segons quins llocs, etc.

Per sort, estic envoltada de grans persones amb qui, a poc a poc, anem canviant la manera de pensar i observar.

1.4. Entrevista a Mònica Serentill

1. Quant fa que escales? Com vas començar? Tenies/tens algun referent?

Vaig començar a escalar a finals dels meus 17, fa 35 anys. En aquells moments no tenia referents sobre escalada, ja que no hi havia la informació que hi ha avui en dia. Però sí que és veritat que els meus referents contemporanis van ser l'Anna Masip, la Meri Puig, la Mònica Verge i altres escaladores que ja escalaven quan jo vaig començar. Després, més tard, van ser la Lynn Hill⁹, la Catherine Destivelle¹⁰ i la meva amiga Míriam Garcia Pasqual.

2. Què és l'escalada per tu? Quines modalitats has practicat?

Per mi l'escalada és més que un esport. És una actitud per la vida que et marca una forma de ser que t'acompanya i t'uneix a altres persones que senten el mateix.

M'encanta escalar via llarga ja sigui equipada o no, escalada esportiva i abans de tenir fills vaig fer *big wall* i escalada en gel.

3. Com resumiries o explicaries la teva trajectòria com escaladora?

Es difícil resumir en poques línies tota la meva trajectòria com a escaladora. Potser la dividiria en dues parts: una abans de ser mare i l'altra, després. Abans de ser mare vaig estar escalant durant 17 anys, els quals van ser molt intensos i divertits. L'època en què em vaig iniciar en l'escalada era quan començava a sorgir l'escalada lliure en paret, les vies equipades amb *burils*, més tard amb *spits* i, finalment, amb *parabolts*. També va ser quan van sortir al mercat els primers peus de gat. Des de llavors, l'escalada ha canviat moltíssim, ha anat creixent conjuntament amb nous coneixement sobre la tècnica, millores del material i, sobretot, en l'entrenament i l'alimentació. En aquesta època, doncs, escalava en grans parets arreu d'Espanya i també a l'estranger. Tenia una bona forma física per poder fer activitats de 24 hores sense parar en grans parets i també practicava l'escalada esportiva. Escalava tots els caps de setmana i l'objectiu de tots els viatges era escalar.

⁹Escaladora dels Estats Units nascuda l'any 1961 que destaca per haver realitzat la primera ascensió en lliure per la via *The nose* al Capitán (Yosemite) i altres vies d'escalada esportiva d'alta dificultat.

¹⁰Escaladora i alpinista francesa nascuda l'any 1960 que realitzà la primera ascensió femenina, en solitari i hivernal a la cara N de l'Eiger (Suïssa), entre d'altres.

La segona etapa, que comença quan tinc els fills, també es pot dividir en dues parts. La primera va ser quan els nens eren petits; com que es queixaven poc, els podíem portar a escoles d'escalada, on quedàvem amb altres famílies i els nens gaudien jugant i els grans, escalant. El nombre de vies llargues es va reduir considerablement en aquesta època ja que es necessita temps per poder escalar-les. La segona part d'aquesta etapa va ser quan els nens es començaven a queixar d'estar esperant a peu de via i ja era impossible estar a gust escalant, per la qual cosa vam decidir començar a fer muntanya amb ells. A causa d'això, l'activitat de l'escalada es veia més reduïda. Llavors van començar les escapades amb amigues i intentar trobar el màxim de temps possible per escalar. Ara que ja comencen a ser grans i poden sortir sols amb els seus amics, ja ens podem escapar algun cap de setmana o dies solts per escalar.

4. Has competit mai?

Sí. El primer cop que es va realitzar una competició a Espanya, que va ser a Patones l'any 1985, si no m'equivoco. Va ser una experiència divertida però vaig veure que no m'agradava competir.

5. Has seguit mai un entrenament? En cas que no, per què?

Sí, però tan sols un any dins dels meus 35 anys d'escaladora, i va ser per acompanyar a una amiga amb qui, en aquells moments, anava al rocòdrom. Realment entreno però al meu aire. Tot i això, mai he pogut mantenir un entrenament amb rellotge, rígid i constant.

6. Has treballat d'alguna cosa relacionada amb l'escalada?

Gràcies a l'escalada, quan vivia a Barcelona em van sortir feines d'especialista en anuncis publicitaris, en espectacles per la Fura dels Baus i també vaig treballar muntant concerts per Barcelona i Madrid. Quan vaig venir a viure a Vitoria-Gasteiz vaig entrar a la Escuela Alavesa de Alta Montaña com a instructora, on impartia cursos d'escalada avançada.

7. Què comporta el fet de tenir fills sent dona escaladora?

Comporta que tens menys temps per escalar ja que altres persones que depenen de tu comencen a formar part de la teva vida. També hi ha una aturada dins de la teva vida esportiva en la gestació i en la lactància. Després, a poc a poc, pots tornar a recuperar la teva forma física. El més important és

tenir un company que pugui compartir o entendre el teu esport i, així, poder compartir la criança i l'oci, per poder continuar fent allò que més t'agrada. El poder compartir l'escalada o la muntanya amb la família ha estat important per mi. Aquest fet sovint ha discriminat l'escalada, però sempre he buscat temps per escapar-me a escalar amb amics o amigues.

8. Les persones amb qui has acostumat a escalar són homes o dones? Sempre ha estat així? Què prefereixes? Per què?

He escalat tant amb homes com dones, sempre he buscat amics o amigues per escalar. Tot i això, sempre m'ha agradat escalar amb dones perquè compartim els objectius i aconseguir-los em motiva més. Sí, sempre ha estat així. El que prefereixo són bones persones en general, bones companyes i bones escaladores, siguin el que siguin.

9. Creus que hi ha més homes que dones que escalen per afició? Passa el mateix en totes les modalitats de l'escalada? Ha anat canviant durant la teva trajectòria?

Abans, indubtablement, hi havia més homes que dones en el món de l'escalada. Avui en dia veig moltes dones escalant per gust, perquè els agrada com a esport, i no pel fet de tenir un "nòvio" escalador, que és el que passava abans. Entre les diferents modalitats no passa el mateix, tot i que cada cop hi ha més dones en totes elles. En l'escalada en gel, l'alpinisme o l'escalada en grans parets, per exemple, es necessita més tècnica, més resistència física, més caràcter per patir, etc. ja que et trobes en un entorn d'aventura variable que comporta més perill i, per tant, més compromís. A més, és per estadística; si l'escalada esportiva és la més practicada, també serà la que més dones practiquen.

No, sempre ha passat el mateix, l'únic que ara hi ha més dones a nivell professional que es dediquen a practicar tot tipus de modalitats d'escalada.

10. I a nivell professional, quina presència creus que tenen les dones? Com a guies, entrenadores, equipadores de competicions... Ha anat canviant durant la teva trajectòria?

A mida que ha anat passant el temps, els esports de muntanya i l'escalada han patit una massificació; és a dir, cada cop hi ha més gent que els practica. Per tant, es necessiten més professionals per ensenyar, acompanyar els clients,

equipar competicions, etc. En aquest nou ventall de professions hi entren tan homes com dones, però és cert que els homes són qui les acostumen a fer i tenen més presència. Durant la meua trajectòria sí que, a poc a poc, ha anat incrementant la presència de dones professionals en l'escalada, però crec que el percentatge de dones professionals no es equiparable al nombre de dones escaladores.

**11. Per què creus que passa (la menor presència de dones escaladores)?
Et preocupa i has fet alguna cosa per intentar-ho canviar?**

La menor presència de dones en professions relacionades amb l'escalada pot ser conseqüència de l'entorn geogràfic, l'àmbit cultural i social o el grup en què una dona viu. Aquestes professions comporten un factor de perill i de compromís, així com unes condicions físiques notables que comporten un *modus vivendi* i una forma de ser que no està dins dels canons d'una vida estàndard. En el meu cas, als 24 anys vaig decidir ser dissenyadora i no escaladora a nivell professional perquè veia més sortides a la carrera que vaig estudiar, la qual m'agradava tant o més que l'escalada.

No em preocupa que hi hagi menys dones en l'àmbit de la muntanya i l'escalada perquè les que hi ha hi són perquè elles ho han escollit i ho volen fer, els agrada i és la seva vida. Crec que sí que he fet alguna cosa per canviar-ho encara que no de forma conscient, que és el simple fet de com ha anat la meua vida i la meua trajectòria com a escaladora. Mai he deixat d'escalar tot hi haver tingut dos embarassos, varies traumatologies i compromisos familiars i professionals. Sempre m'he sentit escaladora i continuo escalant sempre que puc. Crec que els canvis es fan amb el teu exemple encara que siguis una escaladora aficionada.

12. Fent referència al grau de dificultat; per què els homes són qui assoleix el màxim nivell? Tenen més ambició i referents que les dones?

Això és veritat, però les dones, a poc a poc i unes poques escollides, van assolint el mateix grau que els homes. Avui en dia ja hi ha una quinzena de dones que han assolit el 9è grau. No, crec que l'ambició és la mateixa i també tenen referents. Els nostres referents són grans estels al firmament i escaladores que cada dia ens fan descobrir i il·lusionar-nos més pel nostre esport.

13. Pel que fa al ressò mediàtic que es dóna a l'escalada, es visibilitzen igual les dones que els homes?

La meva sensació es que sí, tot i que és un tema que s'hauria d'analitzar a fons.

14. T'has sentit mai discriminada, en el món de l'escalada, per ser dona?

En el meu grup no, sempre he estat una persona més dins d'aquest. Tot i això he viscut alguna situació "curiosa" entre la meva cordada i alguna altra formada per homes. Una vegada, al Midi d'Ossau, vaig tenir una picabaralla amb una cordada de nois, nosaltres érem una cordada de dones i tota l'estona ens van estar tocant els nassos verbalment. Finalment els vam haver d'esperar perquè no coneixien el camí de baixada. Un altre dia, a la Cabrera, una cordada d'homes es va quedar penjada en un ràpel i els vam anar a rescatar una cordada de dones. Estaven contents, sorpresos i avergonyits. El que em pregunto és: també estarien tan avergonyits si nosaltres fóssim homes?